

ВІТАЄМО ЮВІЛЕЙ Х-ЛІТТЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

XX

ВАТРА

ISSN 1232-2776

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
де жили мій отець і мати".

Рік X. № 4(35) жовтень 2001 р. Видання Об'єднання лемків у Польщі

Читайте у „ВАТРИ”

Лемківська "ВАТРА" в Канаді	3
Tożsamość narodowa Łemków	4
Powitanie S. Hładyka na Watrze	5
До питань зах. україн. земель	7
Важне для виселенців з А. „Вісла”	9
Їх зберегла віра (Пшемків)	10
Наша нещасна лемківська доля	11
Дещо про Івана Павлика	13
Вітаємо ювілярів	22
Лемківська хроніка	30

Іван Головчак

У ЗЛАГОДІ ЖИВІТЬ

Сформувалися усі народи
На твоїй поверхні, Земле.
Ну, і в царстві рідної природи
Творять теж собі присмне.
І воюють вічно між собою,
Забиваються у війнах,
Злою поведінкою лихою
Нищать все, як мідь стихійна.
Ніби мало людству катаклізмів...
Творять і самі ще горе.
В кублах всіх систем з теорій змін,
Крім добра, є сліз ще море.
Справедливості у всіх суспільствах
Вічно людям бракувало –
Повставали завжди проти звірства,
Щоб життя лиш розвітало.
А розквітне і запліднонить –
Знову чорт вождів збунтує,
Війнами усе добро покосить,
Мир і радість поплондрус.
Ще нових породить злих Неронів,
Македонських, сулейманів,
Диких батіїв, Наполеонів,
Гітлерів та інших ханів.
Так калічили тебе, о Земле,
Люд в неволю забирали.
Замість того щоб чинить присмне,
Ниви кров'ю поливали.
Прагли всеняке людство покорити,
Свій народ зробить з народів...
Буцим так лиш можна в мирі жити,
Бо ж буде війн і зрад походів.
Та не вийшло з планів їм нічого,
Хоч імперії зліпити –
Їхні царства грішні перед Богом,
Як Помпея розвалилась.
Ну, бо завойовники не знали,
Чи то знати не хотіли,
Що родинність творять не вандалі,
А любов сердець зраділих.
Тож потрібно всім вождям знати:
Ні жорсткість, ані сила
Є не здатні людство так братати,
Як любов і шана мила.
А тому вже не воюйте більше
Йдіть до згоди президенти!
І народам буде веселіше:
Мир найкращий із презентів.
Буде людство все лиш панувати
І хвалить безперестанно,
Що могли ви світом керувати,
Так резонно і гуманно.
Ну, й по смерті за сумлінні дії
Бог вже прийме в своє царство,
Бо хто злобі й війнам протидіє,
Нищить бісове бунтарство!

Від ліва; Стефан Гладик - голова ОЛ і Оргкомітету "Ватри'01", Юлія Дошина - ведуча програми, Юзеф Радзік - вітн гміни Устя і Петро Чухта - староста "ВАТРИ'01"

ЖДИНЬСКА "ВАТРА'2001"

Оргкомітет "Ватри'01" очолював Штефан Гладик – голова Об'єднання лемків. О год. 12-ий в п'ятницю староста Петро Чухта при виступі "Лемковини" з Львова розпалив оген "Ватри'01"

На сцені одбивалися виступи художніх колективів, не било непотрібної перерви межде виступами поодиноких ансамблів а они справно змінялися. Переважна більшість ватрянів слухала і оглядала виступи з зацікавленєм.

Поза сценом організувано спортову спартакіаду, яком керував Іван Трохановський – з-к голови ОЛ.

Новом подійом било показаня народного ремесла; артистичне ковальство, струганя гонтів, видобиваня дехтю, робленя глиняних горців, покриваня даху кичками, готуваня лемківських страв. В лемківській хаті біла вистава – "Фотограми лемківської архітектури" (привезени зо скансену в Новим Санчи), презентація лемківських художників і виставка чудових писанок Марії Келечави - Мончак з Береста (тепер проживат во Вроцлаві). Одбивалися дитячі конкурси; співу деклямації, малюнків і рисунків.

Тогорічна ватра біла найкраще зорганізувана зо вшитких дотеперішніх. Таку оцінку тіж дає "Наше слово" № 32 з 12.08.01, під заголовком "Санаторій "Ватра" (...) "А всіх, що було новинкою цьогорічного бескидського свята, сценарист і режисер Ольга Балла звела в програму "Залишилися родаки".

Особливо треба одне підкреслити, що цьогорічна програма "Ватри", за яку відповідав секретар ГУ Об'єднання лемків Богдан Салей, була логічно продумана і запропонована глядачам блоками, розподіленими за жанрами. Фольклорні ансамблі можна було з приємністю слухати в одному концерті, а фольк-групи (їх чимало і щораз кращі, незабутні "Черемшина" з Підляшшя, "Оскар" і "Серенча" з Горлиць, "Древу́тня" з Любліна, "Сянік" з Санока, "Хутір" з Гданська, "Плач Єремії" з Львова, "Гайдамаки" з Києва чи "Стокротка" з Перемишля) розігрівали і осушували від безустанного дощу не тільки молодь, що досконало вміла бавитися до білого ранку, але й старших.

(...) Ватра у Ждині могла б тривати тиждень і ансамблі не сходили б зі сцени, бо було що співати і що слухати.

Велику несподіванку зробив ватрянцям диригент, музик Ярослав Трохановський, відроджуючи славу "Лемковину" з Білянки". (...) Наталя Кравчук

"Наше слово" № 33 з 19.08. – "Відлуння..." (...) Здається, що цьогорічна "Ватра" була інша від попередніх, тому що приїхало дуже багато молодих людей, а старших сивоголових дуже мало...

Багато осіб приїжджає сюди, щоби відчутти клімат лемківського села, зустрітися зі знайомими – часом це єдина зустріч у році. Бо що б не казати, то у Польщі є дві такі "культурні" українські імпрези – Фестиваль української культури та "Лемківська ватра" у Ждині. І власне на них намагається прибути кожен, щоб послухати музику, зустріти рідних, друзів.

(...) Організатори подбали про молодь й організували для неї дві танцювальні застави, на котрих зірками були такі колективи, як: „Оскар“, „Хутір“, „Плач Єремії“. Танці під сценою тривали до білого ранку...

Молодих людей до танцю підривала також і фольк-група „Древу́тня“...

У наступному році чекає нас ювілейна ХХ "Лемківська ватра", а з нею придуть нові враження і емоції... Спостерігаючи за заангажованістю організаторів, слід сподіватися, що буде це щось неповторне, а може теж і сонце гляне ласкавим оком на їхню працю і віджене десь у далечінь дощові хмаринки (ап)".

Голова ОЛ і оргкомітету **Штефан Гладик** на офіційним відкриттю Свята в суботу привітав вшитких зібраних а особливо запрошених гостей, подякував спонсорам, завдяки котрим можемо ся ту спотикати і виголосив доповідь, яку друкуємо на наступній сторінці.

Од президента РП **Александра Квасньневского**, який обняв патронат над "Ватром'01" лист прочитав **Войцех Сьмідовскі** - секретар польсько-українського комітету Президентів Польщі і України. В листі підкреслено, што польсько-українські стосунки, стають щораз барже зауважальними, а сприяє тому господарська співпраця, туристичний рух, науковий і культурний обмін. Ватра – то еден з прикладів такой діяльності, какой не можна не зауважити і не доцінити.

Од премера Польского уряду **Єжи Бузка** лист прочитав Малопопольскі воевода – **Ришард Масловскі**. В листі наголошено, што лемків змушено залишити рідни землі і розпорозитися по цілим світі. Ватряни спітканя зродилися з велькой любови і туги до лемківской землі. Мають они велике

значиня для збереження художной вартости і обичаїв.

Вице міністер Культури **Станіслав Журовскі** особисто привітав ватрянних. З ним, з того міністерства, з Бюра культури національних меншин приїхали: **Івона Гродска** і **Ганна Вавжиняк**.

Од голови міжресортовой комісії до справ національних меншин, вице-міністра внутрішних справ і адміністрації **Пйотра Стаханьчика** лист прочитала **Агнешка Басяга**. В листі наголошено на трагічну подію масового вивезеня лемків з їх рідних хат, одорваня од батківской землі і культури.

Воевода Малопопольскі **Ришард Масловскі** – забираючи голос зо сцени ватри розказав, што спільно з лідерами ОЛ, дуже справ для лемків полагаджує позитивно.

Дмитро Павличко – амбасадор України в Польщі сказав, што Україна є на порозі десятиліття незалежности і прямає до европейских структур. Ватру в Ждині Д. Павличко назвав европейским теплом поєднаня поляків і українців.

Од **Мирослава Чеха**, посла Сейму РП і члена ГУ ОУП зо сцени ватряне почули: Ніколи не перестанемо старатися про направлення кривд.

З Вармії і Мазур приїхав **Мирон Сич** – голова Сейміку воеводства і директор Українського ліцею в Гурові Ілавецким зо своїм шкільним ансамблем "Думка" (кращий з найкращих).

Мирослав Шиповскі – презес Польской унії власників майна, скандальом і неучтвом назвав чергови уряди Польщі і Президента за не поверненя лемкам майна удержавненого безправно.

Од Американской діаспори заберав голос **Стефан Гованьсьий** – заступник голови ООЛ і з-к голови СФУЛО. Він розповів, што ніхто не може забивати, як понад 50 років тому, вигнанням лемів потоптано міжнародне право людини. Треба одкрито бесідувати про заподіяни кривди, а дотепер ненаправлени.

З США приїхав тіж **Теодор Малиняк** – член Президії СФУЛО.

Делегацію Союзу русинів українців Словаччини очоловав її голова **Іван Лаба**, а приїхала в складі: Мілян Бобак – з-к голови СРУС, др **Мирослав Сополига** – директор Українського музею в Свиднику, проф. **Микола Мушинка**, **Мирослав Іллюк** – головний редактор "Нового життя".

Товариство "Лемківщина" з України представляли; **Олександр Венгринович** – голова обл. тов. "Лемківщина" в Тернополі і актуальний голова Крайовой колегії "Лемківщина", доц. **Степан Криницький** – голова обл. тов. "Лемківщина" в Івано-Франківску, **Володимир Ропецкий** – голова обл. тов. "Лемківщина" у Львові, **Микола Горбаль** – голова тов. "Лемківщина" в Києві і депутат міської ради Києва, проф. **Іван Щерба** – відповідальний секретар Президії СФУЛО **Юліян Френчко**, **Ігор Дуда**, **Стелла Миронченко** (всі від СФУЛО).

Били тіж Горлицкий староста – **Анджей Вельц** і **Мечислав Пшибильскі** – голова горлицкой повітової самоуправи, війти гмін: **Устя** – **Юзеф Радзік**, **Ропи** – **Ян Мораньда**, **Сенкови** – **Пйотр Зеліньскі** і **Ліпинок** – **Чеслав Ракочи**.

Православний Перемишко-Новосанчівский ординарій Асп. **Адам** з пошаном і визнанням віднісся до значеня "Ватри" в Ждині, бо так довго нарід буде цінним, докля плекат свою мову, віру і культуру.

Грекокатолицьку Церкву репрезентував Препозит Капітули Перемиско-Варшавської Архиепархії о. митрат **Стефан Дзюбина**, колишній генеральний вікарій для грекокатоликів в Польщі, гладішівський родак, котрий в Ждині 63 роки тому розпочав свою душпастирську працю. Він з сцени закликав всіх, незалежно од віри, до взаємної пошани і любови.

Наступила небивала історична подія, коли оба представники згаданих Церков взаємно обнялися на сцені „Ватри” і по християнськи привіталися. Повинні ми брати приклад з наших духовних провідників!

В часі „Ватри'01” проведено тіж прес-конференцію, журналісти нотували, але дуже мало написали в пресі про наше свято в Ждині.

В артистичній програмі виступили художні колективи з Польщі: „Лемковина” з Білянки, „Кичера” з Лігниць, „Думка” з Гурова Ілавецького, „Ославяни” з Мокрого, „Черемшина” з Підляшша, „Древутня” з Любліна, „Хутір” з Гданська, „Діброва” з Хотинця, „Смерека” з Клішова, „Зоряний Сянічок”, „Мацеєк” з Позная, „Намисто”, „Джерело”, „Стокротка” і „Кабаре ГР УПА УБ” з Перемишля, „Серенча” і „Оскар” з Горлиц, „Турале лончки” з Лонцка, „Мистковяне” з Мистковою. З України: „Лемковина” зі Львова, „Яворина” з Монастирська, „Бескид” і „Розмарія” з Івано-Франківська, „Намисто”, „Марешка”, „Терки”, „Студенка” і „Потічок” з Калуша, „Калинонька” з Дрогобича, артисти „Плач Єремії”, Анна Чеберенчик, і Тарас Курчак зі Львова і Дрогобича, „Діти світла” з Львова і „Кобзарик”. Зо Словаччини: „Карпатянин” з Пряшова, переможці „Маковицкой струни” і „Сами собі” з Бардієва, „Курівчан” з Курова, „Вишиванка” з Пряшева. З Хорватії: „Карпати” з Вуковару.

Телеграми і привітання надіслали:

Стефан Костик (з Японії), Анджей Цоль – (речник громадянських прав), Рільнича агенція скарбу держави (в Жешові), Карпатський воєвода, Анджей Пецух (з Горлиц), Іван Павлик (з Седлиск - Гіжиччина).

*****

Напередодні ждинського свята в четвер 19 липня 2001 р. в лемківській хаті на ватрянім полі в Ждині зобралися члени Президії і Контрольної комісії СФУЛО на чергових зборах Федерації: А. Маслей (в.о. голови), проф. І. Щерба (відповідальний секретар), О. Венгринович, доц. С. Криницький, М. Горбаль, В. Ропецкий, С. Гованський, Т. Малиняк, І. Лаба, др. М. Сополига, М. Бобак, проф. М. Мушинка, С. Гладик, В. Шлянта, С. Гал, Ю. Френчко, І. Дуда, С. Миронченко і П. Шафран а також Звонко Костельник з Хорватії...

На засіданню Президії СФУЛО обговорювано підготовку до проведення IV. Конгресу СФУЛО, який має одбитися в маю 2002 р. в Києві і Міжнародної наукової конференції – „Актуальні проблеми етнічного оодродження Лемківщини”, яка буде організувана 11-12 серпня 2001 р. у Львові.

(пш)

XVI. ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА В КАНАДІ

Вже увійшло в традицію організувати в першу суботу і неділю серпня „Лемківську Ватру”.

Цьогорічну Ватру організувало Об'єднання лемків Канади в дніа 4-6 серпня на оселі „Лемківщина”, приблизно 150 км. від Торонта.

Вже від п'ятниці з'їжджалися на оселю українці з провінції Онтаріо та сусідніх стейтів Америки, серед яких відвідувачі з України і Польщі, коріння родів, яке сягає нашої Лемківщини. Зустрічаються рідні і знайомі, заводяться нові знайомства... Соняшна погода, шатра і тїнь дерев додають чару таким довгоочікуваним зустрічам.

Прибуло на „Лемківську Ватру” приблизно 900 учасників, серед яких багато молоді і дітей.

Як Ватра може бути без печених поросят? Тож Степан Баюс у суботу, зі своїми помічниками, занявся цією справою. На своєму місці є і Василь Кобеляк, розклавшись з книжковими виданнями, у більшості, з „Українського Архіву” з Варшави. Біля нього – продавець відеокасет з візиту в Україні Папи Римського Івана Павла II.

Вечером Йосип Терлецький проголосив про початок льотереї, а о год. 6-тій повідомив, що поросята готові і можна смачно вечеряти. Тієї смакоти нікому не забракло. По вечері запрошено всіх на офіційне відкриття Ватри. Церемонію відкриття розпочав староста Ватри Йосип Терлецький, одягнений у традиційний лемківський одяг, вітав учасників і бажав гарного святкування та забави.

З вітальним словом виступив Андрій Родко – голова ОЛК. Він привітав присутніх, подякував Організаційному комітетові, спонсорам і доброчинцям, завдяки яким, ця Ватра відбувається. Також дякував гостям з України, між ними віце-консулю І. Боднару, С. Заброварному і М. Козакові з Польщі, Ярославу Кравчишинові з ООЛ Детройту. Опісля староста попросив віце-консуля України Ігора Боднара, який від імени Українського уряду привітав учасників Ватри і побажав усім гарного святкування.

Присутність консуля свідчить про українське коріння лемків, доля яких закинула аж на північноамериканський континент, але вони горнутья до своєї Батьківщини. Проф. С. Заброварний і Михайло Козак також вітали присутніх та склали ціри побажання.

Павло Лопата прочитав привітання від організації та окремих осіб, а опісля відіграно канадський і український гімни. Вже стемніло, як староста зійшов зі сцени і запалив вогнище - ватру.

Наступив час на мистецьку програму, якою керував Йосип Терлецький. Виступили: Валерій Галацан (гітарист, соліст), тріо бандуристок „Срібний передзвін”, Валерій Самійленко (акордеон), Руслан Небесів (скрипка), Володимир Кохановський (спів, клявішні інструменти), Аня Бінчаровська і Аня Глюз (співачки). Після мистецької програми почалась забава, до якої пригривала „ДУМКА”. Танцювали до пізної ночі, веселились дорослі і діти.

В неділю учасники свята взяли участь у Святій Літургії, яку відслужив о. Тринога з Гамільтону. В своїй проповіді він наголосив на потребу плекання лемківського фольклору і традицій, що збагачує українську національну спадщину.

На Ватрі запрезентував власну виставку митець Павло Лопата, голова відділу ООЛ з Детройту США Я. Кравчишин привіз свою виставку з традиційними лемківськими орнаментами з околиць Команчи (чоловічій лайбик і т.п.). Належаться щира подяка організаторам: Управі ОЛК на чолі з Андрієм Родком, Організаційному комітетові XVI „Лемківської Ватри” у складі: А. Родко, С. Баюс, Й. Терлецький, Петро і Павло Лопати, Т. і Р. Колоси та іншим друзям і подругам, які доконали максимум зусиль, щоб цьогорічна Ватра була успішною.

Прошайте, до наступної XVII „Лемківської Ватри”

Іван Терефенко

Powitanie

przewodniczącego Zjednoczenia Łemków Stefana Hładyka
wygłoszone w Zdyni 21. lipca 2001 r.
na otwarciu XIX. Święta Kultury Łemkowskiej
LEMKOWSKA WATRA

Wielce Szanowny Ekszelencjo Panie Ambasadorze,
Wielce Szanowny Panie Ministrze,
Szanowny Panie Wojewodo,
oraz przedstawiciele władzy administracyjnej i samorządowej,
Wielce Czcigodni przedstawiciele bratnich organizacji,
Wielce Szanowni Panie i Panowie – Uczestnicy XIX. Łemkowskiej Watry!

Jest mi niezmiernie miło, jako przewodniczącemu ZŁ i Komitetu Organizacyjnego XIX. LEMKOWSKIEJ WATRY, iż mogę Państwa powitać na skrawku Łemkowszczyzny, który ożywia się na trzy dni dzięki Wam moi drodzy, którzy przybyliście na ziemię utraconej małej Ojczyzny. Przez te trzy dni WATRA staje się łemkowską witryną a prezentowane tu tradycje i obyczaje są naszym ambasadorem. Ziemia ta jest gościnna a historyczni Rusini pielęgnujący swe odwieczne tradycje kulturalne są szczerzy i otwarci dla wszystkich; zarówno dla tych wywodzących się z Łemkowszczyzny jak i dla wielu pozostałych, rozmiłowanych w naszej kulturze i krajobrazie, w którym już z rzadka spotkać można kopuły cerkwi - pereł drewnianej architektury sakralnej. Jeśli wspominać o cerkwiach to nie sposób nie zauważyć, iż to że przetrwaliśmy jest zasługą w dużej mierze właśnie roli Cerkwi obydwu konfesji, które obok tradycyjnej roli religijnej pełniły i pełnią również funkcję kulturotwórczą oraz integracyjną wśród naszej społeczności. To właśnie religia umożliwiła nam utrzymanie poczucia tożsamości, odrębności i pielęgnowanie wartości moralnych oraz obyczajów. Zespół tych wartości stworzył atmosferę do organizowania naszych spotkań jako otwarte, co dowodzi iż możliwe jest w wymiarze regionalnym twórcze współistnienie wielu tradycji, kultur, wyznań i języków.

Nasza tysiącletnia historia i kultura przypomina o naszej tożsamości, gdyż w przeciwnym razie naród bez dziejów i przeszłości staje się narodem bez przyszłości. A więc tylko silny duch narodu pozwolił nam przetrwać zawieruchy dziejowe a szczególnie dramat roku 1947., który dotknął nasz region i pozostawił tylko góry nie wzruszone. Usunął zaś wszystko inne pozostałe, charakterystyczne dla tego regionu.

Rozważając zaś problem tożsamości należy rozróżnić tożsamość historyczną, kulturową i tożsamość krajobrazu historycznego. Kraj, mowa, naród mogą być człowiekowi obce, ale krajobraz – nigdy. To, że tu przybyliście z bardzo wielu zakątków świata świadczy o tym, że na co dzień w miejscach zamieszkania rozmawiacie o dawnej swojszczyźnie, o horach (górach). Właśnie o horach a nie o górach, bo hory mogą być tylko od Popradu po Ustrzyki a inne to tylko góry. Ikona jest świętym obrazem tylko w cerkwi a w muzeum jest jedynie obrazem. Góral właściwy jest Podhalu a na Śląsku staje się tylko „gorolem”.

Rozpoczynający się wiek XXI. to epoka komputerów i internetu a WATRA to przede wszystkim święto ludzi młodych, którzy w kolejnej zmianie przejmą od nas pałeczkę w sztafecie pokoleń. To że jest tu Was tak wielu młodych napawa optymizmem ale jednocześnie trzeba dostrzegać szereg zagrożeń się zagrażający tradycji proces standaryzacji i uniformizmu. Dlatego też zwracam się do Was aby rodzaj wybieranej przez Was postawy nie był naginany do często złych norm nowych czasów.

To trzydniowe wspólne obcowanie ludzi różnych narodowości i języków stwarza wszystkim, a zwłaszcza młodym, możliwość wzajemnego bliższego poznawania się i przełamywania stereotypów. Zaś starsze pokolenie, mimo wielu rozczarowań i trudności, wydaje się być nieco bardziej ufne, ponieważ w ostatnim czasie uczyniono wiele pozytywnych kroków, aby można było tak twierdzić. Wymienię tu jako przykład chociażby sprzyjający klimat w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w kwestii zwrotu mienia, przejętego z naruszeniem prawa. Również postawa w AWRSP w sprawie odnawiania cmentarzy i kapliczek jest pozytywna. Także otwarcie w Gorliach muzeum wybitnego poety z Łemkowszczyzny Bohdana Ihora Antonycza jest tego potwierdzeniem. Niemniej przed nami jest jeszcze wiele do zrobienia i to w trudnych sprawach, które jak sądzę - przy wytrwałości i zrozumieniu - zostaną pozytywnie rozwiązane, z pożytkiem dla obydwu stron.

Tegoroczna WATRA przebiega pod znakiem szczególnego jubileuszu: 800. rocznicy urodzin księcia Włodzimiersko-Hałyckiego Danyła. A więc nawiązując do źródeł kultury i tradycji pa-trzmy ufnie w przyszłość.

Sądzę, że to trzydniowe święto kultury łemkowskiej dostarczy nam wszystkim wielu niezapomnianych wrażeń a zdobyta znajomość naszej kultury i tradycji zbliży nas o kolejny krok ku sobie. WATRA dla jednych jest to tylko powtórka swojszczyzny. Dla innych – jest nową lekcją. Bawcie się zatem wszyscy dobrze. Przed nami jeszcze dwa dni wspaniałej imprezy. Jeszcze raz wszystkich serdecznie witam: „Jak sia mate? Cy ste zdrowy? A jutro już będzie: „Останте здорови. Зас до спітканя за рік на BATPI!”

Від ліва В. Сьмідовські, Д. Павличко, п. Свідомска за нею Т. Малиняк і І. Крилівський, Р. Масловські, а за ним С. Хованський (..., ...) С. Сас

Ciąg dalszy z Nr 2-3 (32-33)

TOŻSAMOŚĆ NARODOWA ŁEMKÓW

Pytanie: „Jakie są wyznaczniki waszej identyfikacji narodowej?”

Helena Fajfer: - Ja z domu wyniosłam poczucie łemkowskiej tożsamości ale w czasie, kiedy byłam na studiach w Krakowie, przeszłam etap bycia Ukrainką, ucząc się literackiego języka ukraińskiego, który uznałam za swój, ponieważ go rozumiałam, a pomocna w tym była wcześniejsza nauka języka rosyjskiego. Jednakże po powrocie z Krakowa do domu powróciłam do dawnej łemkowskości naturalnej. W czasie studiów nabrałam przekonania do poszanowania tradycji i podtrzymywania jej. Rozpoczęłam pracę nad kodyfikacją języka łemkowskiego. I to są fakty, że na bazie dialektu z tego obszaru łemkowszczyzny dokonano standaryzacji języka łemkowskiego. Jeśli dany język rozwija się siłą pragnienia, to nie ma siły która byłaby zdolna zatrzymać ten proces. W tym języku prowadzona była już przed wojną nauka w szkołach z elementarza M. Trochanowskiego. W tym języku tworzyli też W. Chylak, W. Hunianka, I. Rusenko a współcześnie piszą Petro Murianka, Stefania Trochanowska.

Stefan Hładyk: - Rozpatrując ten problem należy zwrócić uwagę na fakt tysiącletnich związków łemkowszczyzny z kulturą Rusi Kijowskiej, t.j. współczesnej Ukrainy. W tym miejscu przypomnę przyjęcie chrztu przez Kijowską Rus w 988 roku. Millennium tego chrztu uroczyste świętowane było na łemkowszczyźnie. Przy cerkwiach stawiano krzyże z napisami podobnej treści, różniące się, zależnie od regionu – nazwaniem macierzy. I tak w Komańczy świętowano 1000 lat Chrztu Rusi-Ukrainy, w Hańczowej – 1000 lat chrztu Rusi, w Kunkowej – 1000 lat chrztu Rusi Kijowskiej, z graficznym znakiem nawiązującym do państwowego herbu Rusi – tryzub; w Łosiu – widnieje napis upamiętniający chrzest Rusi-Ukrainy. W Bielance, w której mieszkam postawiono pomnik z napisem: 1000 lat chrztu Rusi Kijowskiej, a wewnątrz cerkwi umieszczono tablicę z napisem 1000 lat chrztu Rusi-Ukrainy. Przed sześćdziesięciu laty, na 950-lecie chrztu państwa Kijowskiego w sąsiedniej wiosce Rychwałd (obecnie Owczary) na tylnej ścianie ikonostasu wyrzeźbiono tryzub z napisem „950-lecie chrztu Rusi-Ukrainy”.

H.F.: - Pojawienie się tryzuba to kwestia przypadku.

S.H.: - Jakoś dużo tych przypadków ponieważ w Klimkówce w starej murowanej cerkwi namalowany był obraz z Michałem archaniołem, który trzymał tarczę z mieczem i tryzubem. Na łemkowszczyźnie popularne były i są śpiewane pieśni, takie jak na całej Ukrainie, w których treść dotyczy Kozaków, np. „Tam na hori try topoli, czetwertaja wysznia, hraje kozak na banduri szczo diwczynyna wyszła”, „Jichał kozak z Ukrainy, taj powernuw do diwczyny”. W Bielance 89-letni Józef Musiał podał mi zapamiętaną piosenkę „Chłopczi rybołowci kozackoho rodu”. „A ty kozacz z ruskoho kraju czy ty ne znajesz de ja meszkaju?” A tak w ogóle to problem ten należy rozpatrywać jak meandry pogranicza. łemkowszczyzną można też porównywać do „prokoneczata” tj. do miejsca na roli, na którym się dokonuje nawrotów. Jest to miejsce najbardziej zdeptane, ubite ale też najbardziej urodzajne, gdyż końcówka roli to zawsze wizytówka każdego go-

spodacza. Na tym zdeptanym wyrosli najwybitniejsi sławni synowie łemkowszczyzny: rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, chemik Emilian Czyrniański z Czyrnej, genialny malarz samouk Epifaniusz Drowniak, którego odkrył, pokazał światu i wypromował nie kto inny jak Ukrainiec ze Lwowa Roman Turyn; poeta europejskiego formatu - Bohdan Ihor Antonycz z Nowicy, dyrygent i etnomuzykolog - Jarosław Polański z Polan, Michał Duda - dyrygent chóru ukraińskiego LO w Legnicy, Grzegorz Pecuch - dyrygent z Florynki, nauczyciel i redaktor „Naszoho łemka” - Piotr Smerekanycz poeta i maziarz - Jakiw Dudra z Łosia; Melania Sobyn – poetka z Bartnego, Władysław Hraban – poeta i wydawca z Gładyszowa, Semen Woźniak – poeta, Seman i Wasyl (malarz) Madzelanowie z Bińczarowej (Bołcariowej), Jan Holowczak – poeta z Tylicza, metropolita Josyf Sembratowycz z Krynicy, Orest Gyża z Wysowej, Abp. Adam Dubec z Florynki, pierwszy ambasador niepodległej Ukrainy w Polsce Teodozjusz Starak, i wielu innych.

łemkowszczyzna należy m.in. do prawosławnej Diecezji Przemysko-Nowosądeckiej, której ordynariuszem jest Abp. Adam. W tejże diecezji wydawane są w literackim języku ukraińskim kalendarz cerkiewny oraz kwartalnik „Antyfon”. Kancelaria arcybiskupia prowadzi korespondencję w literackim języku ukraińskim.

H.F.: - Chciałam zauważyć, że arcybiskup Adam za te fakty jest źle odbierany w środowisku łemkowskim, ponieważ zaciera naszą łemkowską tożsamość. Stowarzyszenie łemków wystosowało do Jego Ekscelencji stosowne pismo-protest w tej sprawie.

S.H.: - Cerkiew Bizyntyjsko-Ukraińska, której parafie są także na łemkowszczyźnie, w samej swej nazwie ma pierwiastek ukraiński.

H.F.: - Cerkiew ta ma zdecydowanie narodowe oblicze a jej księża działają na rzecz rozwoju ukraińskiej świadomości wiernych.

S.H.: - Należy zwrócić uwagę, iż w cerkwiach na łemkowszczyźnie czczeni są św.św. Olga i Włodzimierz – ich obrazy znajdują się prawie w każdej cerkwi m.in. w Hańczowej, Uściu Ruskim, Florynce. Również na malowidłach cerkiewnych często przedstawiana jest historyczna chwila przyjęcia chrztu w Dnieprze przez księcia Rusi Włodzimierza. Taka scena znajduje się w cerkwi w Hańczowej, Bińczarowej. Śp. ks. Teofil Kaczmarczyk pod panoramą Chrztu Rusi Kijowskiej udzielał chrztów i ślubów z nauką iż niewybaczalny grzech popełni ten, kto wyprze się pierwotnego chrztu za św. Włodzimierza.

W roku 1956., kiedy Ukraińcom zezwolono zorganizować życie kulturalne pierwszymi jego organizatorami byli Rusini z łemkowszczyzny m.in. Stefan Makuch – pierwszy prezes UTSK, Lew Gal, Wasyl Szost, Piotr Ganża, Michał Truchan, Teodor Gocz oraz Michał Kowalski, Michał Dzwinka, Anatol Kobelak, Michał Doński.

Pytanie do Heleny Duć: Jak podano w „Rzeczypospolitej” nr 111 z 15/05/95 r. na Zakarpackiej Ukrainie utworzono emigracyjny rząd rusiński. Czy Stowarzyszenie łemków utrzymuje kontakt z tymi strukturami?

H.F.: - Nasze stowarzyszenie utrzymuje kontakty z bratnimi organizacjami rusińskimi ale zasadniczo każda z tych organizacji utrzymuje w swoim regionie własną regionalną tożsamość. Cho-

ciaż łączą nas wspólne cechy kulturowe. Współpracujemy również w zakresie standaryzacji języka, ale są to cztery odrębne wersje z Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy. Nie jest mi wiadome aby powstawały struktury narodowe. Być może ruch rusiński będzie zmierzał w kierunku autonomii, chociaż Piotr Trochanowski wyraża żal i tęsknotę za odrębnością państwową, bo jak tłumaczy, gdybyśmy mieli własne państwo to mielibyśmy ... np. własną narodową reprezentację piłkarską. Nie wiem jak potoczą się dalsze losy Łemkowszczyzny. Mogę powiedzieć tylko tyle, że wychowując swoje dzieci w Krakowie staram się im przekazać pełną tożsamość łemkowską.

Pytanie: Co was zatem różni, skoro w waszej wspólnej historii w każdej rodzinie wpisała się tragicznie akcja "Wisła" ? Jaka jest koncepcja przetrwania ?

H.F.: - Różni nas właśnie koncepcja przetrwania. Stowarzyszenie Łemków przekonane jest, iż tylko drogą utrwalania, podwyższania i odnajdywania naszych rodzimych pierwiastków młode pokolenie można przyciągnąć do swej tradycji i kultury. Tu powiem rzecz przykrą, nad którą często rozważam dlaczego rodzice nie uczą dzieci języka łemkowskiego ? Często z wygodnictwa albo ponieważ uważają swoją kulturę za gorszą, mniej wartą. Uważają, że język łemkowski może przydać się tylko do tajni. Często dorabiają sobie historyjki o prześladowaniach, co jest nieprawdą, gdyż w Polsce nikt nikogo za podtrzymywanie swej tożsamości nie prześladował. Działa tu socjologiczna zasada interesu. Jaki interes ma dziecko i rodzic skoro nauczanie języka ojczystego odbywa się nadobowiązkowo, a można sięgać po rzeczy łatwiejsze.

A.K.: - Prawda jest taka, że tam na ojcowiznie w górach Łemkowie się trzymają. Ale na Zachodzie (Legnica, Wrocław, Zielona Góra) większość z nas żyjąc w diasporze jesteśmy już Łemkami-Polakami, z tendencją do zaniechania własnej tożsamości. Łemkiem się nie jest a się tylko bywa odświętnie. Wystarczy jeszcze tylko jedno pokolenie i będziemy Polakami.

H.F.: - Andrzej co ty pleciesz ? Po co ta nasza wspólna praca dwóch organizacji aby podtrzymać tożsamość Łemków? Ty to wszystko przekreślasz !

S.H.: - Nas Łemków ze Stowarzyszenia i Zjednoczenia łączy jedno – na pewno chcemy zachować regionalizm, tylko że Stowarzyszenie neguje nasze wspólne związki kulturowe z tradycją i kulturą Rusi Kijowskiej, współczesnej Ukrainy. O dziwo popiera teorię o wołoskim pochodzeniu Rusinów. Zjednoczenie Łemków, które uważa, że historyczni Rusini to współcześni Ukraińcy, patrzy ufnie w przyszłość. Liczymy na tysiącletni potencjał kulturowy Ukrainy, który nas nie wchłonie a przeciwnie: pozwoli nam zachować regionalizm. Przekonany jestem co do tego, wbrew twierdzeniu naszych przeciwników, którzy mówią, że opcja ukraińska ma za zadanie zukrainizować Łemków. Jest to oczywista nieprawda, gdyż od 1957 roku na Łemkowszczyźnie istnieją punkty nauczania literackiego języka ukraińskiego, ale o dziwo, nie zaskutkowało to w przeciągu 44 lat, zanikiem gwary łemkowskiej. Opcja rusińska jest tworzona sztucznie i znajduje się w początkowej fazie.

Uważam więc, że nie warto wytracać i tak szczyptych sił dla tworzenia nowego czwartego wschodniośłowiańskiego narodu w czasie, gdy zewsząd zagraża nam asymilacja, unifikacja i standa-

ryzacja życia. Zresztą Łemkowie przeszli już lekcję nauki bycia Rosjanami, a czynili to tacy dobrodziejcy jak Wanio Hunianka, Iwan Rusenko, Włodzimierz Chylak, ks. Jan Polański (Łemkyn), Jarosław Siokoła – ostatni prezes Zarządu Russkiej (czyt.: rosyjskiej) Bursy w Gorlicach. Jak raz są oni zaliczani przez Stowarzyszenie Łemków w poczet wybitnych i zasłużonych Łemków. Ja osobiście wykluczam tych Łemków-Rosjan z grona naszej społeczności. Natomiast jeśli spojrzę na Bohdana Ihora Antonycza, Jakowa Dudrę, Iwana Hołowczaka, Melanię Sobiń czy Władysława Grabana to w oparciu o Kijów bardziej optymistycznie patrzę w przyszłość Łemków.

Nawiązując zaś do wypowiedzi Andrzeja Kopczy, uważam że droga bycia tylko Łemkiem prowadzi w prostej linii do bycia Polakiem. Dowodem tego jest ta oto fotografia przedstawiająca Łemków jako Górali polskich. Jest to dla nas droga donikąd.

Piotr Szafran: - Z myślą o odizolowaniu Łemków od wpływów

Przypatrzmy się zatem tym G ó r a l o m polskim ?!

ukraińskich i greko-kat. Metropolii Lwowskiej i Kurii w Przemyślu 10.02.1934 r. powołano Apostolską Administrację Łemkowszczyzny, podporządkowaną bezpośrednio Watykanowi. W Przemyślu był wydawany tygodnik społeczno-kulturalny „Ukraiński Beskid” a od 1. stycznia 1934 r. we Lwowie wyszedł z druku pierwszy numer „Naszego Łemka”. Oba te czasopisma cieszyły się dużą popularnością wśród Łemków. W obawie o uświadomienie narodowe Łemków, Apostolski Administrator Łemkowszczyzny zabronił podległym jemu proboszczom, pod rygorem kary, ich prenumerowanie i rozpowszechnianie.

W tym też roku w Szkołach Powszechnych zamieniono język ruski (ukraiński) na język łemkowski, wprowadzono, elementarz łemkowski M. Trochanowskiego, w którym było bardzo dużo słów polskich, rosyjskich, starosłowiańskich i słowackich. Ja też z niego uczyłem się w latach 1936-38. Było to marnowanie czasu, bo po-łemkowsku ja bardzo dobrze rozmawiałem i na pewno lepiej jak nauczyciele, którzy mnie uczyli. Więc, nie ma sensu to powtarzać, zamieniać język na gwara.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Іван Головчак

Д О К А З

Щоб у згоді й мирі жити,
Треб інших, як себе любити
Бо хто інших любить, поважає,
Той між ними ворогів не має.

Степан Семенюк

До питання західно – українських племен (історичні роздуми)

Хоч племінні назви наших предків зникають у нас вже у Х віці, то серед вчених досі тривають спори про їх розміщення, етимологію назв тощо. Іноді ці спори мають і політичне підґрунтя, що зауважується зокрема у польських і російських істориків.

Сьогодні говорити про границі розміщення племен у ті далекі часи либонь не легко, адже були це часи, коли наші предки освоювали „нічі” землі, розселювались на великих просторах, часто сотнями чи тисячами кілометрів відірвавшись від свого гнізда, шукаючи кращих земель чи втікаючи перед кочівниками. Так творились менші і більші племінні об'єднання. На українській етнічній території наші предки дуже рано почали творити такі об'єднання – держави. До цього спричинились також набіги азійських народів з якими вели боротьбу окремі малі роди – племена не були в силі. На сході таким державним об'єднанням, чи утворенням, були анти і роксолани (*Роксоланія – латинська назва України – Русі*). На заході – дуліби, пізніші волиняни – бужани і ... хорвати, про яких згадують чужі історичні джерела та наш Нестор. По них залишилися тільки топоніми: Сіверськ, Сіверський, Дрогичин, Волинь, Червень (Чермна) ... Ще у II віці грек К. Птоломей вміщав **роксоланів** на середньому Подонні, звідки, як і з Підкавказзя, нас витиснули азійські орди і прийшлося нам пізніше ті землі віднова освоювати з плугом і мечем. І ми вертались... Ще за часів ССРСР в нижньому Приволжі українці становили біля 40% населення (що стверджувалось навіть при реєстрації призовників до радянської армії). Про витискання нас із прикавказько – волзьських степів і повторного їх освоювання пишуть і М. Грушевський, і сучасний історик В. Шевчук. А хвили нашествия азійських орд тривали віками, деякі землі зовсім були опустошені, але люди вертались і заорювали землю, адже кочівники по собі властиво нічого не залишали.

Використовуючи цю ситуацію російський історик – монархіст М. П. Погодін писав, що українці в „Малоросію” прийшли з ... Карпат. І що дивне, деякі польські історики писали (і пишуть сьогодні), що **лемки** прийшли зі **сходу**, з України. А справді **ми** були там і тут від тисячоліть, хоч зазнали вимушеної міграції перед навалом татаро – монголів і після неї.

На заході наших земель в середньовіччі виникло велике племінне об'єднання під проводом **дулібів (бужан – волинян)**, якому довелося боротися з навалом аварів – обрив. Тоді зродилось прислів'я: „пропали як обри!” (арабський історик аль-Масуді згадує короля волинян Манджака).

За переказом „Влесової Книги” брат київського князя **Кия** – **Щек**, володів західними землями держави, сьогоднішнім Забужжям, де заложив місто **Щекарів**, теперішній Краснистав. Другий брат, **Хорів**, мав володіти південно – західною землею держави аж до Чехії (може від імені Хорів походить назва **хорвати** ?). У кожному разі відомо, що границя України – Русі була на Дунаю, про що згадується в „Слові о полку Ігоревім”, а також в літописах про часи Володимира Великого, який, в другій половині свого панування, жив у згоді „з князі окольними його з Болеславом лядським, зі Стефаном угорським і з Антрихом чеським”, а

границя його держави сягала ген під Краків. А в XIII віці князь Данило Галицький ходив походом далеко на землі польські, аж до Каліша і Ополя.

На південь від дулібів мали проживати хорвати (білі ?), які, що більшість дослідників погоджується, займали територію між Дністром і Карпатами. Про жителів наших Карпат згадує грецький історик вже в IV віці до Христа, називаючи їх карпіні (горяни, верховинці ?). Різні історики в різний час наших мешканців Карпат, і по обох схилах Карпат, називали по різному: Chorwaty, Chrowaty, Chrobaty, Karpini, Korwaty, Herwaty, Horwaty...

Більшість дослідників схильна вважати, що назва пов'язана якраз з горами Карпатами. Польський історик навіть вважає, що назва „хорвати” виводиться від українського „горби”, „гори”...

З Прикарпаття частина хорватів і словенів вурушила на південь за Дунай – до Панонії, Дакії, Іллірії... Німецький літописець згадує хорватів у 845 році в долині Клодзькій, де вони заложили городи і укріплення, але відірвавшись від свого коріння, були асимільовані чеським князівством Лібіці (звідти походив св. Войцех). Покликуючись на німецького літописця, В. Зельони подає, що сюди хорвати прийшли з Наддніпрянських степів. Історія згадує про хорватів і в Баврії над Лабою. Можливо, що і вони мігрували на Балкани або були асимільовані в чужому середовищі. Були то часи великої міграції слов'ян на Південь, можливо і під тиском азійських кочівників. Недарма цар К. Перфірородний записав: „Зіслов'янилась вся наша земля і стала варварською”.

Та повернімося у Карпати. М. Грушевський питання хорватів залишає відкритим, але освоюванню нашими предками Карпат приділяє пильну увагу і пише: „дуже правдоподібна думка, що сюди в карпатські гори й закарпатські краї пішла подністриянська, тиверська і дулібська та улицька людність!... Ся Русь починається групою сіл за Попрадом (ідеться про Шляхтову, Явірки, Білу Воду і Чорну Воду – припис автора), відірвані від своїх східних земляків польським містечком Північною, вони безпосередньо притикають до руських, вже сильно пословачених, – сіл в Спільському комітаті. (...) само собою ясно, що теперішні руські елементи в мішаних полосах (смугах – припис ред.) – то в переважній частині останки руської колонізації, а не нові її здобутки; нової масової української колонізації в тім напрямку ми не знаємо, а коли це давня, то вона мусила бути ще давніша, значніша, бо на наших очах руський елемент, досить витривалий взагалі, винародовлюється тут на мішаних територіях, в тіснішій стичності з переважною чужою колонізацією”. І далі: „На заході карпатський гірський пояс, а на півночі лісовий з непрохідними нетрями і болотами, обидва мало доступні для живішої комунікації, мало вигідні для людського життя, були найбільш консервативними частями, де найбільш заховалось колишнього; вони не грали ніколи особливо визначної ролі в політичному і культурному житті, але мали важне значення, служили сховищем, резервуарами, куди збиралась людність зі слабше захищених країв і переховувалась в небезпечних часах” – пише М. Грушевський. Додаймо, що саме в горах і поліських лісах зберелось найбільш нашої давнини, чи як кажуть мовознавці – архаїзмів (реліктів) в українській мові, звичаях. Тому не дивує запис чужого історика, що „хорвати 885 року були прилучені до держави **Олега**”, а „906 / 907 року полки хорватські були вислані (князем Олегом – припис автора) проти греків”. Наш літописець Нестор так записав про це:

„Вліто 907 пішов Олег на греки... Взяв же він з собою багато воїнів – полян, древлян, сіверян, хорватів, тиверців, відомих як товмачів¹”; усіх їх греки називали „Велика Скіф”.

Як згадувалось, у нашій історіографії племінні назви зникли у X столітті. На всю нашу етнічну територію поширилась загальна назва **Русь, русичі** (русини), а паралельно – **Україна, українці**.

Початково назва Русь відносилась тільки до київської землі, а в процесі формування державності поширилась на всі племена і землі. М. Грушевський так пише: „ім'я Русь з'являється на Україні далеко скоріше ніж у другій половині IX віку. Очевидно, ми маємо тут власне споконвічне ім'я полян. Звертає на себе увагу созвучність цього імені з Россю – річкою на Київщині”. Треба однак зауважити, що назва Русь не поширювалась на сьогоденні російсько-московські землі. Нестор називає ті землі „північними краями”, які платили Русі данину, тобто – були залежні від Києва і змагались за звільнення з цієї залежності, що зовсім зрозуміле. С. Плятер пише: „Давні літописці, які писали по-латині, називали завжди **русинів Rutheni** або **Roxelani**; а росіян **Mosci** або **Moschos**; а німецькі географи і історики називали русинів **Reussen**, а росіян **Russen** або **Moscowiten**. Пізніше німецькі географи почали, для кращого визначення русинів, вживати назви **Rusniaken**, а по них декотрі французькі прийняли назву **Rusniques**.”

Ось чому, ще, подекуди і сьогодні, на землях, які були під Австрією збереглась назва **руснаки, руснак**, зокрема на Лемківщині. Хіба треба запам'ятати звідки і коли ця назва взялася.

Назва Україна історично дуже давня², яка існувала в народі паралельно з назвою Русь. Цю нашу історичну назву зустрічаємо в старих літописах:

- „за ним плакала дуже Україна” – 1187 рік;
- „ішов ко Україні Галицькій” – 1189 рік;
- „Данило тоді забрав Берестя, Угровськ, Верещин, Столпіє, Комов і всю Україну” – 1218 рік;
- „Україна руська, київська, волинська, подільська, брацлавська” – XV – XVI століття;
- „Того року татари Україну коло Вінниці, Гайсина, Шаргороду нищили” – 1607 рік;
- „за тим во вшисткой Україні русь вистинали аж до границь москви” – 1630 рік;
- „права цілої старовинної України або Руси, де була грецька віра і де є мова аж до Вісли” – 1657 рік;
- „всі духовні світські руського православного українського народу стани” – 1670 рік;
- „Боже Великий Єдиний Русь Україну храни !”.

Вячеслав Липинський так пише про назву **Русь і Україна**: „Після Козаччини, яка, як давніше руські князівські дружини, сталася репрезентанткою і цементом нашого політичного і національного життя, ми успадкували цю сьогоденню назву – Україна – молодшу спільну національну назву, яка є тільки продовженням давньої нашої Русі, яка є синонімом нашого національного відродження”.

Тому відроджена наша держава 1917 року волею народу називалась **Українська Народна Республіка, Українська держава**; під австрійською окупацією 1918 року була створена **Західно-Українська Народна Республіка**³, яка 1919 року об'єдналась в одну УНР зі столицею в Києві. у 1938/39 р. на Закарпатті утворено **Карпатську Україну**. Відновлена 1991 року наша держава називається **Україна**. Ось чому, як тільки повстала 1917 року **Українська Держава – УНР**, населення

всіх українських окраїн: Буковини, Закарпаття, Галичини з Лемківщиною, Холмщини, Придоння і Кубані виявило волю приєднання цих земель до України – **Української Держави**. Так було і в роки другої світової війни.

В польській історіографії Україна теж називалась **Руссю**, а українців називали русинами. В Другій Річпосполитій про українців писалось:

■ „Rusini zamieszkali w Polsce nazywają siebie obecnie **Українцями**. W Polsce zamieszkują województwo Wołyńskie, Tarnopolskie, Stanisławowskie, większą część województwa Lwowskiego, skrawki województwa Lubelskiego (Chełmszczyzna) oraz Krakowskiego (Łemkowszczyzna)” – 1938 rok;

■ „Łemkowie – Łemki, szczep górali ruskich, zamieszkających północne stoki Karpat od Popradu do Iwonicza; nazwa pochodzi od używanego przez nich słowa «łem» – tylko; samonazwa – Rusnaky”;

■ „Łemkowie, nazwa własna Rusnaky, używana w literaturze od końca XIX w., nazwa ludności ruskiej zamieszkującej od 1945 r. Beskid Niski” – 1964 rok;

■ „Rusini – zachodnia część szczepu małoruskiego w dzisiejszej Galicji, oraz na południowej stronie Karpat w Węgrzech... Wzdłuż górnej Cisy koło miasta Humennego, Bardijewa, do Piwnicznej i Popradu, gdzie znów stykają się z Polakami” – 1902 rok.

Сьогоднішні польські краєзнавці також стверджують нашу присутність вікову і в Бескидах... В туристичному довіднику Г. Крулекевич і З. Кручек пишуть, що „на схід від Старого Санча простягалась відмінна етнічна стихія: релігія, мова, архітектура. Тут була границя двох культур”. Від нас залежить, чи це не станеться назавжди тільки минулим. Як бачимо, і друзі і недруги стверджують нашу історичну тут бутність. Ми втрачали свою державність, змінювались державні кордони, змінювались завойовники, змінювали наші імена народні і племінні, накидали нам свою віру, мову, культуру, історію, бо хотіли бачити в нас тільки просту етнографічну масу, яка має служити будівельним матеріалом для їх націй; хотіли задержати українсько – руську націю в службовій ролі назавжди⁴, але ми, хоч втратили дуже багато, встояли!, лем не забуваймо **хто ми і чий ми діти** та яке **наше коріння**. Адже тією „відмінною стихією на схід від Старого Санча” є **ми – русини – руснаки – лемки – українці**.

Тому холмщак Володимир Островський⁵, кликав у вірші „Холмщина до України”:

До Тебе, рідна Україно,
Я простягаю руки.

Хоч сьогодні лиха доля багатьох нас розкинула по всіх усядах, то пам'ятаймо, що, як писав Яків Головацький: „одна нас мати родила”.

Примітки;

1. Назви українсько – руських племен подається за *Літописом Нестора*.
2. М. Грушевський виводить назву „Україна” від слів „край”, „країна”, „коріння”, тобто – мій Край, моя Країна, тут моє Коріння...
3. Західно-Українська Народна Республіка була проголошена в листопаді 1918 року і обіймала всі українські землі під Австрією.
4. Подається за М. Грушевським, *Історія України – Руси, Вступні уваги*.
5. Володимир Островський, поет, письменник, культурний і церковний діяч народився 1881 року в місті Рейовці (Люблінське воєводство), помер в Івано-Франківську.

Література:

- М. Грушевський. *Історія України – Руси*.
- Й. Лелевель. *Польща середніх віків*.
- К. Порфирородний. *Управління імперією*.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВИСЕЛЕНЦІВ акції Вісла !
 Як ся старати о свою власніст ?

Першого жовтня 2001 року в Начальним адміністраційним суді в Варшаві одбилася розправа зо скарги Держаних лісів проти децизії Воеводи малопольского і міністра рільництва, котри видали користни адміністраційни децизії в справі висідленої властительки Марії Гладик з Кункови.

В іх наслідок покривджени властительі або іх спадкоємці можут звертатися о виданя майна до того, хто ним володіє в імени Скарбу держави. Якщо майно надано дакому – чи то осадникови чи свому – то за того майно належится майно замінне або відшкодуваня. Рішннє суду має переломове значиня, бо по 54 роках од вигнання – завдяки довголітнім, впертим старанням Об'єднання лемків і поодиноких осіб, яки не стратили надії – суд потвердив існуючи адміністраційни можливости одбераня свого, без потреби схвалюваня нових законів. Заінтересувани певно памятают збераня підписив в тій справі на „ВАТРАХ” в Ждині, численни спітканя з послами в Устю Рускім або виїзди до Сейму, міністерств чи участ в працях сеймових комісій. Перелом в стараннях зробила „Експертиза правна” опрацована С. Гладиком і В. Шлянтом, яку повністю підтвердили дві контрекспертизи відомих юристів, також зі званнями професорів.

Тоту моральну перемогу Об'єднання лемків присвячує двом поколінням вигнаним не лем з Лемківщини, яки померли в почутю кривди і не дочекали належной справедливости.

Постанову суду наголошували телебаченя, радіо і преса, подаючи виповіди і коментари сторон в тій справі. В архіві ОЛ є багато децизій повітових власти о перенятю майна, котри в більшости можна правні підважити і домагатися узнаня іх за неважни. При нагоді справи в НСА дуже повідали тіж о самим вигнаню в 1947 році.

Розправа в Варшаві то наступний крок в перетераню стежки жеби одобрати своє. Хто і як ся може старати ? Доходить свого можут тоти, што дотля нич не отримали, або отримали менше як втратили. Ниже подаєме взір звернення до воеводів, тих де гнеска знаходиться втрачена власніст.

Припоминаме, же вигнання било в 1947, а декрет дороблено в 1949 р. не переймував він власности лем зато же го видано а вимагав виданя децизії згідних з тодішним правом. Майно переймувано в роках п'ятдесятих (сут тіж випадки в яких нияк до гнеска нее виданих нияких децизії або видавано іх втвдти як селяне вернули з вигнання, нпр. як в Бліхнарці чи Воливци)

.....
 іміє і назвіско
 adres

.....
 miejscowość, data.....

Wojewoda.....

Wniosek

Jako uznany w postępowaniu sądowym spadkobierca po ..... wnoszę o uznanie w trybie artykułu art. 156 kpa § 1 ust. 2 za nieważne Orzeczenia PPRN w ..... z dnia ..... o przejęciu mienia na Skarb Państwa w miejscowości ..... pow. ...., w części dotyczącej .....

Uzasadnienie

W roku ..... PPRN w ..... wydało dla miejscowości ..... zbiorcze orzeczenie o przejęciu mienia obywateli na Skarb Państwa. Ta decyzja PPRN nie może być uznawana za kwalifikowany akt administracyjny, gdyż rażąco narusza akty prawne obowiązujące w dacie jej wydania. Orzeczenie narusza Rozporządzenie Prezydenta RP z 22.III.1928 r. o postępowaniu administracyjnym a w szczególności artykuł 75, który jednoznacznie wymaga aby każda decyzja zawierała osnowę. Wadliwe orzeczenie zawiera jedynie wykaz podmiotów, których mienie zamierzano przejąć, z podaniem sumarycznego arealu gruntów całej wsi - ..... ha. Nie określa ono natomiast przedmiotu, którego decyzja dotyczy. Decyzja PPRN w odniesieniu do ..... nie zawiera numerów lwh, numerów parcel gruntowych w związku z czym na jej podstawie nie można zidentyfikować indywidualnej własności, którą zamierzano przejąć. Faktycznie zbiorcze orzeczenie PPRN nie jest żadnym aktem prawotwórczym a jedynie aktem woli przejęcia mienia osób fizycznych na Skarb Państwa. Taka decyzja narusza również rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 16.09.1950r. w sprawie zasad określania granic mienia, gdy właściciel jest nieznany lub przebywa w niewiadomym miejscu. Brak prawidłowego określenia przedmiotu przejmowanego mienia stanowi naruszenie art. 1, 2, 3 dekretu z dnia 27.07.1949 r., gdyż brak poprawnej decyzji o przejęciu mienia skutkował brakiem możliwości otrzymania należnego pełnego mienia zamiennego, zgodnie z art. 7. tegoż dekretu.

(kto) ..... nie otrzymał żadnej nieruchomości zamiennej w zamian za utracone mienie (albo: otrzymał mienie nieekwiwalentne utraconemu).

W związku z powyższym wnioskuję o uznanie za nieważne orzeczenia PPRN w ....., z dnia ....., w części dotyczącej ..... (kogo) i zwrot mienia w naturze, tam gdzie mienie jest we władaniu Skarbu Państwa oraz zwrot mienia zamiennego (lub odszkodowanie) za mienie rozdysponowane w sposób trwały na rzecz osób trzecich.

Naczelny Sąd Administracyjny w trzech wyrokach, w tym w wyroku z dnia 01.10.2001 r. sygn. akt S.A. IV.820/2001, w podobnych sprawach uznał, iż przejmowanie mienia w sposób w jaki dokonało PPRN w ..... w stosunku do ..... rażąco narusza prawo i taka decyzja jest nieważna w rozumieniu prawa.

załączniki:

- postanowienie sądu o nabyciu praw spadkowych,
- wypis z ksiąg gruntowych danej gminy katastralnej,
- wyrys z mapy ewidencyjnej wraz z wykazem zmian gruntowych.

Іван Лешко

ЇХ ЗБЕРЕГЛА ВІРА

Грекокатолицька парафія в Пшемкові

Вірні нашої парафії в Пшемкові це лемки з західної Лемківщини, з таких сіл як: Ставиша, Брунари, Перунка і Фльоринка, та ще з інших місцевостей. В місяцях червні й липні 1947 року в околиці Пшемкова привезено лемківські родини. Найбільше оселилось в селах: Пйотровиці (дав. Жабе), Вількоцін (Покшивно) і Кремпа. В другій половині 50-тих років, коли вже був дозвіл змінити місце проживання, в районі Пшемкова оселились наші люди з інших повітів, таких як Нова Сіль і Суленцін. З тої причини, що нас була досить велика група, вже з тих часів названо Пшемків столицею лемків.

Від 1949 року діяла вже тут православна церква. Тодішня влада Пшемкова переказала вірним цього віросповідання євангелицький костел, а потім при допомозі держави вони переіменили його на свою церкву. В околицях Пшемкова небагато замешкало тих, які ще в горах прийняли православ'я, а що грекокатолицька Церква була зоборонена, тоді велика частина наших вірних почала практикувати в православних. Деякі з тої причини, що багато потерпіли від поляків, а інші казали, що там є наше, а не латинське. В першому році нашого життя на вигнанні ми все були так застрашені, що перше Різдво, а потім також Великдень святкували за новим стилем (разом з поляками). Ходили до римокатолицького костела, там хрестили дітей, вінчалися і хоронили умерлих, а в скритості святкували свої празники.

Децо про наших отців парохів з тих сіл, з яких люди тепер мешкають в околицях Пшемкова:

Село Ставиша на Лемківщині належало до парафії Снітниця. В селі була дочерна церква, яку нові осадники спалили, а в то місце поставили бетоновий костел (правдоподібно злочин цей зробив муж вчительки, а потім він повісився). Село за вірою не було поділене. Парохом був о. К. Король, людина вже похилого віку. По виселенні опинився недалеко Пшемкова в містечку Хоцянів при оо. Салезіянах. Пам'ятаю як правив він в нас латинську Службу Божу читану сидячи, бо був вже слабенького здоров'я. Скоро він і закінчив своє життя.

В селі Снітниця мешкало кілька родин православних. Мали вони побудовану часовню і свого пароха. По війні в 1945 році записались на виїзд до Радянського Союзу виїхали, а з ними також їх парох.

Село Брунари за вірою не було поділене. Лемки в тому селі були дуже свідомими людьми і за свої погляди багато по війні потерпіли. Підчас „акції Вісла” кількох селян затримано в таборі Явожно, а деяких там замучено. Парохом в селі був отець Михайло Вергун. Щороку на свято Переображення Господнього (Спаса) парафія святкувала свій храмовий празник. На відпуст приходило багато людей і то без огляду на визнання віру. Отець Михайло в 1946 році був арештований, початково в Новому Санчі, а потім в Кракові (в Монтелюпіх). Обвинували його, що він сповідав вояків з УПА. В суді нічого йому не доказано і він повернув до свого села. На західних землях довгі роки працював у римокатолицькій парафії в містечку Маломіці (біля Шпротави), потім десь біля Болеславця, а від 1968 року став парохом в грекокатолицькій станиці в Циганку.

Трагічна доля зустріла о. Василя Дяка, який був парохом для сіл **Чирна і Перунка**. Приходство де мешкали наші священники було в Чирній. В Перунці й Чирній були дві церкви, бо село було поділене.

Фльоринка належала до більших сіл на Лемківщині, бо проживало в ньому біля 230 родин, майже самі лемки. Ще до першої світової війни село було під сильним впливом русофільства. В 1918 році створено в селі „Лемківську Республіку” зі своїм урядом до якого належав парох о. Василь Курило. За свої про-російські погляди деякі мешканці села, а також парох і його син Теофіль попали до лагру в Талергофі.

В селі запанував спокій і мирне співжиття (а навіть екуменізм) коли на православну парафію прийшов о. Петро Тарановський. Він краще відносився до грекокатоликів як до своїх вірних. В часі війни був він опікуном православних студентів які вчилися в Українській Вчительській Семінарії в Криниці. В 1945 році виїхав разом з іншими селянами на Схід, а на його місце до Фльоринки призначено о. Стефана Бегуна.

Перед другою війною до Фльоринки прибули монахи – оо. Студити і до 1946 року в селі дуже гарно провадили не тільки релігійну і рільничу, але також національну працю. На приходстві була бібліотека з якої я також як 8-літній школяр користав. До сьогоднішнього дня пам'ятаю зміст деяких книжок видавництва „Світ дитини”. Читали ми релігійні часописи: „Воскресення”, „Місіонар”, а для хліборобів приходила газета „Сільський Господар”. В школі діти вчилися на українській мові. В селі був садок для малих дітей, а старші давали „представліня” (п'єси). Невдовзі по закінченій війні це скінчилось. Оо. Студити дістали від старости Й. Лабуза наказ (з дня 31-01-1946) протягом 24 годин залишити село. Не можна їм було нічого зі собою забрати, що було власністю їх Чину.

Коли вже не стало монахів, до села на грекокатолицьку парафію приділено о. Андрія Абрамовича. Був він вже старшого віку і мусів обслуговувати також інші наші парафії де не було священників (Бінчарова, Берест, Поляни). У Фльоринці на приходстві „замешкали” жовніри польського війська, які робили облави на партизанів з УПА. О. Андрій був свідком як часто привозили вони невинних людей і там їх мучили. Були випадки, що мусів оглядати також помордованих.

Недовго судилося йому працювати між своїми вірними, бо навесні 1947 року розпочалось масове вигнання лемків з їх батьківщини. Коли виселювано сусідні села (Ставишу, Снітницю, Брунари) і гнали їх через Фльоринку о. А. Абрамович брав свячену воду і кропило та ішов на дорогу якою вони були депортовані й кропив їх, бо вони ішли в незнане. Напевно він тоді не знав, що за той християнський вчинок в короткому часі буде мусів тяжко страждати. Кінцем червня 1947 року прийшла черга на Фльоринку. Разом зі своїми селянами хотів дальше ділити їх долю, але не судилося йому працювати на західних землях, бо задержано його в Явожні. Оповідують свідки-в'язні, що його там страшно мучили. Одягнений був тільки в навмисне подерту рясу і брали його до лазні і там під сильним струмом води кидали ним від стіни до стіни і сміялись: „*ty siebie pauczumu jak się kropi banderowców*”. Коли вони знали, що йому не до життя, його звільнили і незадовго він помер у Перемишлі. Така доля зустріла наших священників за те, що вони служили до кінця своєму покликанню, своїй Церкві й своїму народові.

(продовження буде)

Іван Шафран

НАША НЕЩАСНА ЛЕМКІВСЬКА ДОЛЯ

Наближалось літо, була перекрасна погода а ми ув'язнені в шпиталю. Всі, що могли виходили до парку, одні грали в карти, другі щось читали а офіцери міркували і думали якби щось продати, за що б купити харчів та горілки. Я вже міг ходити, знав найкраще польську мову і тому погодився піти на місто погандлювати. Від офіцерів дістав цивільне вбрання, сорочку, краватку, шапку, в парку вбрався а до сумки дали мені 4 гарнітури до проданя. Через діру в мурі я переліз і пішов собі спокійно у місто на торговищу, скоро попродав убраня, купив хліба, булочок, ковбаси, горілки і зараз повернувся тою самою дорогою у наш парк. Там знова перебрався в шпитальну білизну, прийшов в свій зал і всі вдоволені бо мають що їсти та ще й випити, а мені ще грошей залишилося. Так було кожного дня. Один раз іду я містом а напроти мене зближається наш опікун – майор, коли перейшов коло мене, оглянувся і каже; „товариш ви з нашого госпиталю?” Я відповів йому по-польски; „Ja nie rozumiem co oficer mówi, jestem tutejszy i idę do pracy”. Він глянув ще раз на мене і пішов собі дальше. Тому зараз мусів я вертати. Скоренько поміж будинками я перейшов до нашого парку і тільки передягся в шпитальну білизну а вже кличуть нас всіх на збірну – перевірку. Порахували і всі присутні. Тоді майор каже, що стрінув одного з нас на місті і думас, що був той з нашого шпиталю а є гостро заборонено ходити по місті та ще й без зброї. Дальше каже; “Я його зловю, він є поляк, добре володіє польською мовою”. В нас поляка не було, я мусів бути осторожний і як ще пішов на місто, то бічними вулицями.

Того доброго довше не стало, нас почали розсилати до запасних полків. Мене скерували до Бжеска. Там почали нас школити як рекрутів. Одного вечора зібрали нас всіх і полковник поінформував, що будемо виїжджати на Уральські гори, здорові будуть іти пішком а хворі поїдуть поїздом. Ті, що не є громадянами Радянського союзу будуть звільнені з війська.

Другого дня викликали Закарпатських українців, чехів, словаків і поляків. Тоді ми зішлись а було нас з Польщі 30 хлопців і постановили упомнутися за себе. Вечером на збірці я підійшов до майора і сказав йому, що попереднього дня було проголошено; поляки будуть звільнені з війська а нас є тут 30 з Польщі ураїнців, тому ми повинні бути також звільнені з Ч.А. Він сказав, що наступного дня дасть нам відповідь. На другий день, всіх нас попросив до себе та запровадив до оного бараку. Там зробили список, тих що були з Польщі і з тим списком ходили ми від одного бюро до другого. На кінець принесли столи розложили мапи і кожний з нас мусів показати свою місцевість проживання та ще треба було мати свідка, що це є правдою. По тому ми дістали звільнення з Червеної Армії. Одержали свіже омундування, відібрали сухій провянт на дорогу а лейтинант відпровадив нас до колійових торів і показав в котру сторону їхати на схід а в котру на захід і сказав, що можемо їхати де тільки хочемо а до залізничної станції в Осьвенцімі є 9 км.

Ми всі подалися торами до міста Осьвенцім. В тому часі

особові поїзди ще не їздили. Ми довідалися що найскорше виїде поїзд з Осьвенціма аж рано. Незадовго надїхав паровіз що їхав до Кракова і нас кількох посідало на вуголь машини. З Кракова зачекали ми на поїзд, вже особовий, що їхав до Закопаного, котрим доїхали до Габувки. Там пересіли до іншого і так над раном доїхали до Нового Санча. Всюди було дуже багато війська та цивілів що повертали з примусових робіт з Німеччини. Багато кому погинули багажі, що везли зі собою бо злодїв не бракувало.

В Новому Санчі я стрінув тітку Луцію Вітяк. Вони виїжджали до “Радянського раю”. Від них довідався, що наша сім'я ще не записалася на виїзд. Останній раз я з ними попрощався і пішов з двома товаришами недолі, один Хойняк з Мохначки. (його сестра мешкала на Гуті), а другий з Нової Веси. Перейшли ми троха кількометрів і бачимо іде фірманка. Був то Хрущ з Мохначки. В новій Веси з нами попрощався наш друг а на Гуті я з Хрущем і Хойняком. Вони поїхали до Мохначки, я пішком до Перунки.

Наша хата стояла біля церкви у ніжному кінці села. Ідучи від кінця села я не міг дійти до своєї сімі бо коли люде побачили мене першого повертаючого з фронту, затримували і о все питалися а найбільше ті, яких близькі служили в ЧА. Вже вечоріло коли я дійшов до рідної хати. На мене в хаті чекала не тільки родина але й багато селян, бо вістка скоро розійшлася по цілому селі, що я повертаюсь з війська. Всі питають, чи я не знаю про моїх односельчан – друзів червоноармійців, де вони, чи живі, як мені вдалося так скоро повернути, коли можуть вернутися інші?

В нас вдома все було без змін, всі живі та здорові. Для нас всіх була велика радість. Не давно закінчилась жорстока війна, був це кінець липня, найкраща пора 1945 року-господарі продовжували сінокоси.

Я дуже вдячний Господу Богу і Матінці Божій, що мені допомогли пережити, ті страшні кінцеві бої з фашистами, виздоровіти та повернути з тої війни в рідні поргои нашої хати, стрінутися зі всіми селянами (записані на виїзд в Радянську Україну ще не виїхали), а також дожити до старості.

продовження буде

Володимир Кочерга

Присвячую брату Іванові,
колишньому “добровольцю” ЧА
на Його сімдесятип'ятиріччя

БОГАТЕРИ

“Вічна слава героям”
Є такий напис на могилах,
Борцям, що за мир боролись,
Від Москви до Праги і Берліна.
Такий повинні мати напис
Наши лемківски сини,
Што погибли в тот час
В рядах Червеної армії.

Для них, доля була трагічна
 Бо мусіли жита оддати,
 В тот дуже пам'ятний час,
 Тисяч дев'яност сорок п'ятий.
 Зближався кінець війни,
 Ворога треба було прогнати,
 А їм було дуже важко,
 В днях перемоги вмерати.

Я бив іщи малий хлопець
 А брат осемнадцет річний,
 Забраний в ряди армії,
 Аби тягар війни двигати.
 З ним пішли іщи інши,
 Молоди лемківські хлопці.
 Зишлися там як брата
 На збірним вишколі в Рабці.

Там они разом вшитки,
 Перешли войскове вишколіня
 І пішли, як борці битися,
 За ческу Прагу і ей визволіня.
 Тим, што впали по дорозі,
 В Рагіборі чи Остраві,
 Залишився лем напис;
 "Героям вічної слави" !

По тих, што вбила ворожа куля
 І тих, што посікли гранати,
 Залишився на віки,
 Лем смутний спомин тихий.
 Юж піддалися; Дрезно, Берлін,
 Руки піднеслі гітлерівські вожді
 А наши сини іщи гинули,
 На фронті в боях у Празі.

Смерт забрала вшитких,
 Не ділила на народи,
 Дбайме про їх могили,
 То пам'ятки нашої перемоги.
 Дбайме тіж про них,
 Бо то патм'ятки свободи.
 Ту вічним сном спят,
 Ріжни словянські народи.

Пришов ден девятого мая,
 Кінець страждань і тривоги.
 Тішилися вшитки народи,
 Же настав ден перемоги.
 Бойовий шлях залишив могили,
 Земля густо кровю злята.
 Вічна слава – погіблим героям
 А живим – Многая літа !

Іщи раз лемківским синам,
 Што воювали за визволіня,
 Пришлося нести тягар,
 Страждаючий ден переселіня.
 Декотрих з них арештували,
 Страшні муки задавали,
 До Явожна їх загнали,
 Жеби войскові права узнавали.

Повідають – так, суджена доля
 І страждань биво немало.
 А, я повім - же не доля,
 Бо війна диктує право.
 Право треба шанувати,
 Як ест оно справедливе,
 Та й завсе його слухати,
 Як з законом Божим згідне.

ПРИГАДАЙМО ІСТОРІЮ: ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР - серпень і вересень

1.08.1912 – померла письменниця, поетеса, драматург і національно-освітня діячка Леся Українка (Лариса Косач).

1.08.1914 – у Львові утворено Головну Українську Раду.

4.08.1919 – загинув полковник Д. Вітовський, військовий міністр ЗУНР.

6.08.1657 – помер гетьман України Б. Хмельницький.

6.08.1937 – помер поет Богдан Ігор Антонич.

8.08.1819 – народився письменник Пантелеймон Куліш.

8.08.1992 – вперше в Україні відзначено 50-ті роковини УПА.

14.08.988 – хрещення Русі -України київським великим князем Володимиром.

17.08.1245 – перемога українського короля Данила Галицького над мадярами.

17.08.1833 – народився Дмитро Донцов, публіцист, письменник, ідеолог українського націоналізму.

20.08.1649 – договір гетьмана України Б. Хмельницького з Польщею у Зборові.

21-25.08.1943 – в Україні відбувся III Надзвичайний Збір ОУН.

22.08.1932 – Москва розпочала народобивчий голод в Україні.

24.08.1991 – Верховна Рада України проголосила Акт Незалежності України.

26.08.1657 – Івана Виговського обрано гетьманом України.

27.08.1856 – народився Іван Франко, український поет, письменник, політичний діяч.

28.08.1051 – засновано Києво-Печерську Лавру, святиню українського народу (тепер в руках московського патріархату).

29.08.1940 – помер президент ЗУНР Євген Петрушевич.

31.08.1919 – армії УНР і УГА визволили Київ від москалів.

1.09.1939 – розпочалась II світова війна нападом нацистської Німеччини на Польщу.

4.09.1985 – загинув у московському концтаборі поет Василь Стус.

4.09.1991 – над Верховною Радою України піднято український національний прапор.

5.09.1909 – народився поет Богдан Ігор Антонич.

7.09.1984 – помер патріарх УГКЦ Йосиф Сліпий, похований у Львові.

9.09. 957 – українська княгиня Ольга відвідала Царгород (Константинополь).

9.09.1769 – народився письменник і поет Іван Котляревський.

20.09.1947 – загинув Ярослав Старух – „Стяг”, член Проводу ОУН, Провідник ОУН-УПА Закарзоння, онук лемка з села Бережниця Вижня.

23.09.1872 – народилася українська співачка Соломія Крушельницька.

29.09.1866 – в Холмі народився український історик, президент УНР Михайло Грушевський.

Степан Семенюк

Продовження з № 2-3(33-34)

ДЕЩО ПРО ІВАНА ПАВЛИКА

Перші пункти навчання української мови у школах були організовані при школах у селі Мазурівка та Чарнівка, але з причини реформи шкільництва стали зліквідовані. Однак вже в осені 1975 року організовано пункт навчання у Гіжицьку, а пізніше ще повстав при школі у Видмінах. В короткому часі культурно-освітня праця на Гіжиччині стає одна з найкращих на тодішньому Сувальському воєводстві. Також від 1957 року почали повставати гр.-кат. церкви, то Павлик, як генеральний голова теренових церковних комітетів займався повсюдною їхньою організацією та підготовкою. Обсадою нових церковних одиниць займався о. мітрат Мирослав Ріпецький, бо тільки він вмів витягати їх з польських, добре ситуованих парафій. Завдяки тяжкій праці церковних комітетів, то лише на східних повітах Мазурського воєводства повстали православні в таких місцевостях як: в Елку, Гіжицьку, Венгожові, Круклянках, Орлові, Гродзіску та дальших полуднево-західних околицях, а греко-католицькі церкви повстали у Банях Мазурських, Байорах, Асунах, Венгожові, Круклянках, Мілках та у Гіжицьку. Тут нема Вліченої першої церкви у Хшпанові коло Елку, бо її заложив сам о. Мирослав Ріпецький 5 липня 1947 року.

В 1990 році повстає в Гіжицьку перший в Польщі Комітет будови нової греко-кат. церкви. Вже за кілька Місяців від його повстання розпочато будову церкви, яку протягом двох років закінчено. За прикладом гіжиччан розпочато будувати свої церкви в інших околицях північної та західної Польщі.

Іван Павлик весь час займався кольпортерською працею, розповсюджуючи поміж українського населення десятки тисяч книжок чи різної преси рідною мовою чи в перекладі. Також за весь час своєї організаційної праці організував сотні різних урочистих зборів, концертів, академій, маланок, танцювальних забав. Організував виїзд на воєводські чи центральні фестивалі до Кентшина, Варшави, Кошаліна, Сопоту, Свидника та у рідні сторони. Також були організовані обози для молоді над озерами чи у лісі. Опрацював сотні різних відчитів, які переважно сам використовував на зборах у гуртках.

Був він сталим кореспондентом "Нашого Слова", де було поміщено багато різних статей. Його статі чи інші праці були поміщені у "Благовісті", "Перемиських Дзвонах", "Ватрі", а також чимало на Україні, Канаді, США, Австралії, Англії. Але не тільки його праці були в часописах чи журналах, а також в книжкових виданнях (збірні праці) у Львові та Польщі.

В 1996-1999 роках дуже багато праці посвятив при упорядкуванні та віднові цвинтаря в рідному селі Заліська Воля, на цьому цвинтарі спочиває понад півтора сотні старшин і стрільців УПА та цивільного населення, яке було помордовано в 1944-1948 роках. Останньо вже не має сил, тому вже не може активно працювати, бо старість не радість, але зайнятий опрацюванням історичних та пережитих споминів, записуванням старих звичаїв, фольклору та всього пережитого в часах війни та тут на засланні "Польському Сибіру". Буде це спомин з нашого минулого для наших нащадків.

На закінчення слід сказати, що у вересні 1943 року він, як екстерніст здав матуру в Українській Гімназії в Ярославі. Була це для нього важлива життєва подія. На превеликий жаль

це свідоцтво спалено разом з хатою, кілька днів по виселенню односельчан, в цьому і найближчої родини 1946 року. Це свідоцтво було там заховане. Не маючи жодного свідоцтва закінчення середньої школи, якої в 1947-1950 роках ніхто з підприємств не домагався, але в пізніших роках почали домагатися щоб його мати, або учащати на навчання і закінчити таку школу. Тому він вніс подання до Повітового Суду, до Голдапі, про утворення майбутнього свідоцтва закінчення середньої гімназійної школи. Там мало бути зроблено все на підставі свідків, але суд покликав екзаменаційну комісію, перед якою треба було скласти акзамен, який нащастя пройшов добре. Суд на підставі цієї комісії і видав потрібне свідоцтво 19 січня 1961 року.

Треба сказати, що в роках 1965-1966 закінчив він дворічну школу рільничу, яка була в організовані при Уряді Громадської Народної Ради у Роголях, тодішнього Голдапського повіту.

Також весь час, почавши від 1947 року розпочав збирати всякі записи. Різні документи та старі фотографії від своїх земляків та різні книжки-часописи українською мовою, в цьому і інші мови, де знаходились статті про Україну та інше з українського життя. В цей спосіб, в його архіві та бібліотеці знаходяться кілька тисяч одиниць всяких матеріалів, також є багато стародруків, що мають по кілька сотень років, бо є з XVI ст.

І ще на закінчення кілька слів про "Організацію Визволення України". Одже, ця організація працювала на статуті та правах ОУН, бо іншого права її праці не було опрацьовано, існувала вона до 1989 року. Тоді вона зістала розв'язана, а члени, котрі і так працювали в УСКТ перейшли в недовзі до ОУП.

Також від Першого організаційного з'їзду Спілки політв'язнів українців у Польщі, в Гурові Ілавецькому, Іван стає активним членом цієї організації, бере участь в усіх з'їздах та нарадах, сам організує теренові з'їзди. Є головою Спілки гіжицького округу.

Павлик все своє життя від наймолодших років до сучасних днів присвятив для України, за неї терпів та карався по тюрмах, був переслідуваний через все своє життя, за що і так мало хто, має йому за добрі вчинки. Бо він не доробився багатства, як інші лапуги різної краски "добрі громадяни". В нього за всі роки праці нема так званої середньої пенсії, хоча Павлик ніколи не нарікав і ненарікає на свою долю.

За віддану працю його нагороджено медалями та відзнаками:

- "Хрестом заслуги" і "Медалем 50 ліття УПА" від Головної Булави ОУН – УПА,
- "Медалем 50 ліття УГВР" від Львова,
- "Медалем 50 ліття УГВР" від Тернополя,
- "Медалями 20 і 25 ліття УСКТ" від ГУ УСКТ,
- "Медалями 175 ліття народження Тараса Шевченка",
- "Медалем 1000 ліття Хрещення України",
- "Медалем Заслужений для воев. Сувальського",
- "Медаль 100 річчя засновання Української перемиської гімназії".

У нього є багато почесних грамот, дипломів, подяк від: Редакції "Нашого слова" (2), ГП УСКТ (4), Воев. Правління УСКТ (2), Венгожева (2), Бань Мазурських, Гіжицька, Головної управи ОУН – УПА, Спілки політв'язнів українців у Польщі.

Іван Павлик є членом "Спілки офіцерів України" у Львові.

Записав на підставі оповідання
С. Крутояр (мешканець України)

Осип Величко

ОЛЕНА КИСІЛЕВСЬКА

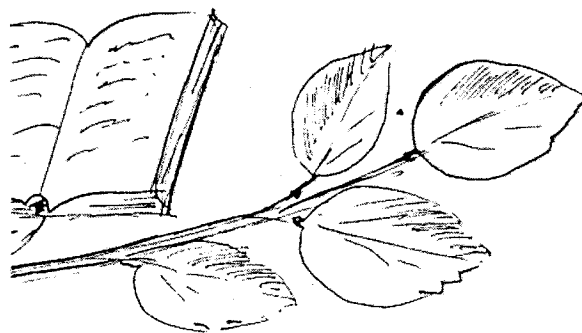
Редакторка „Жіночої Долі“, сенаторка Олена Кисілевська широко відома в нас як авторка описів природи і вражень з дороги, які поміщувала в різних журналах і видавництвах під псевдонімом Ольга Галичанка.

Перші її нариси з'явилися в Літературно-Науковому Віснику ще перед кількома десятками літ під псевдонімом Калина.

Першими парламентаристками з галицької України були пані Мілена Рудницька - Лисяк, що вийшла послом з державної листи дня 4 березня 1928 р. та пані Олена Кисілевська, яку 11 березня 1928 р. вибрано сенаторкою з львівського округу.

Пані сенаторка-Ольга Галичанка у 1940 роках була в Криниці, часто зустрічалася з семінаристками, проводила з ними цікаві бесіди на різні теми, а в основному на виховні. Сама зі смаком вбиралася, слідкувала за своїм видом. Ходила у цвікерах, що надавало їй елегантності. Любила прогулянки по прекрасних алеях Криниці в супроводі п. Катрії Гриневичевої та п. Наталії Волошинської.

На запрошення о. Петра Тарановського та п. Тарановської на весні 1944 р. на Зелені Свята славна інтелігенція на драбинястому возі на сіні й солоні вибралася в гості до села Фльоринки, де провела чудові вечорниці за смачним сніданком, обідом і підвечірком. Організатором поїздки був п. Мирослав Котович. Дочка панства Тарановських Ліля взяла зі собою молодь. Подорож вдалася. Була чудова весняна погода. Не обійшлося без танців, співу й сміху. До Криниці повернулися щасливо у доброму настрою.

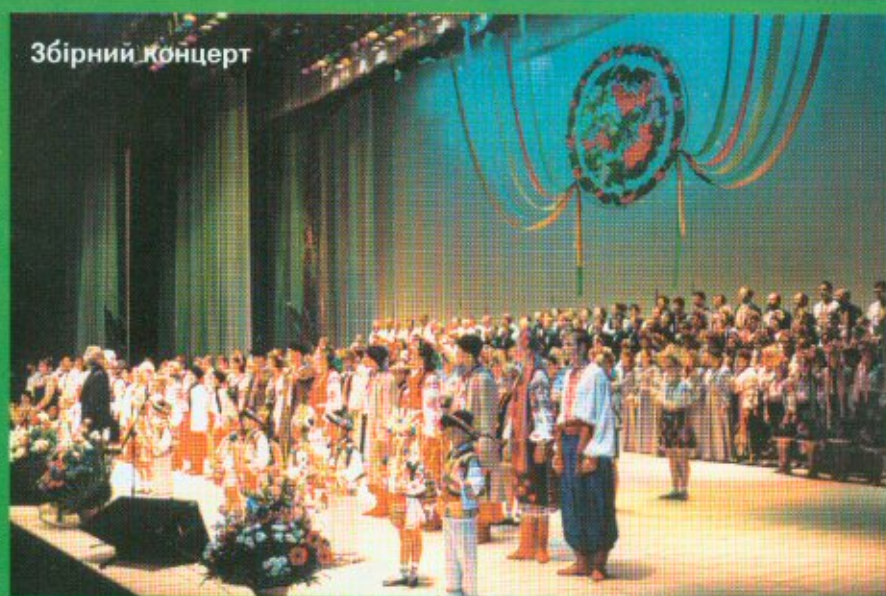

Стрип 1992 р.

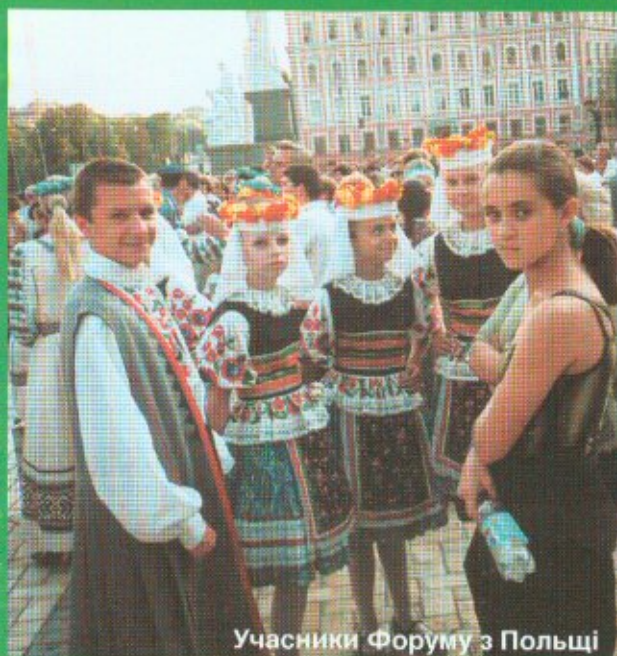

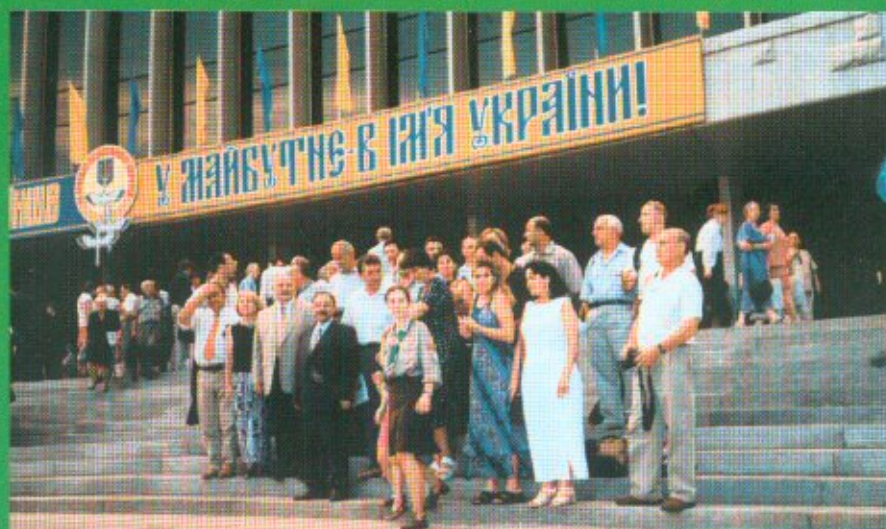
В очікуванню на концерт

Збірний концерт

Учасники Форуму з Польщі

Очікування перед виступом

Х. ПІТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ КИЇВ'2001

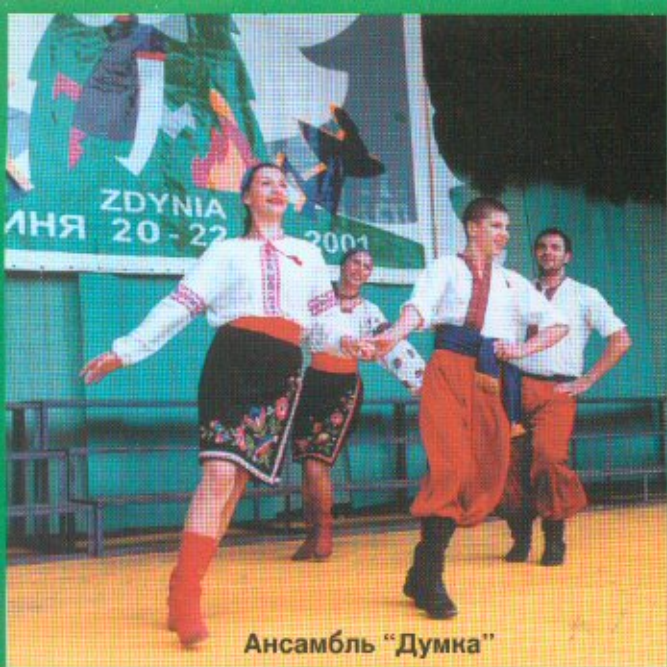

Підготовка до концерту "Лемковини" з Білянки

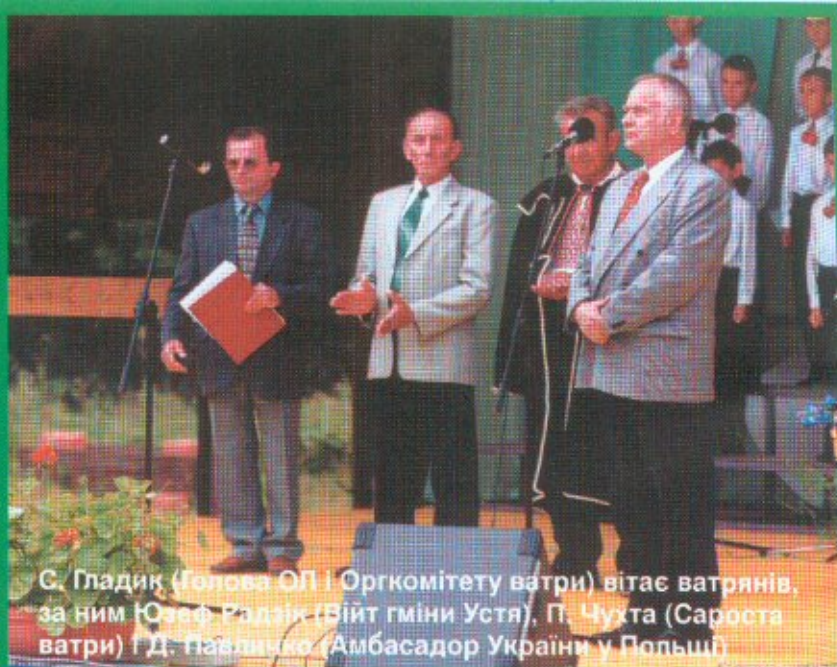

Відпочинок перед виступом

Ансамбль "Думка"

С. Гладик (Голова ОП і Оргкомітету ватри) вітає ватрянів, за ним Юзеф Радзік (Віит гміни Устя), П. Чухта (Сароста ватри) і Д. Павлішко (Амбасадор України у Польщі)

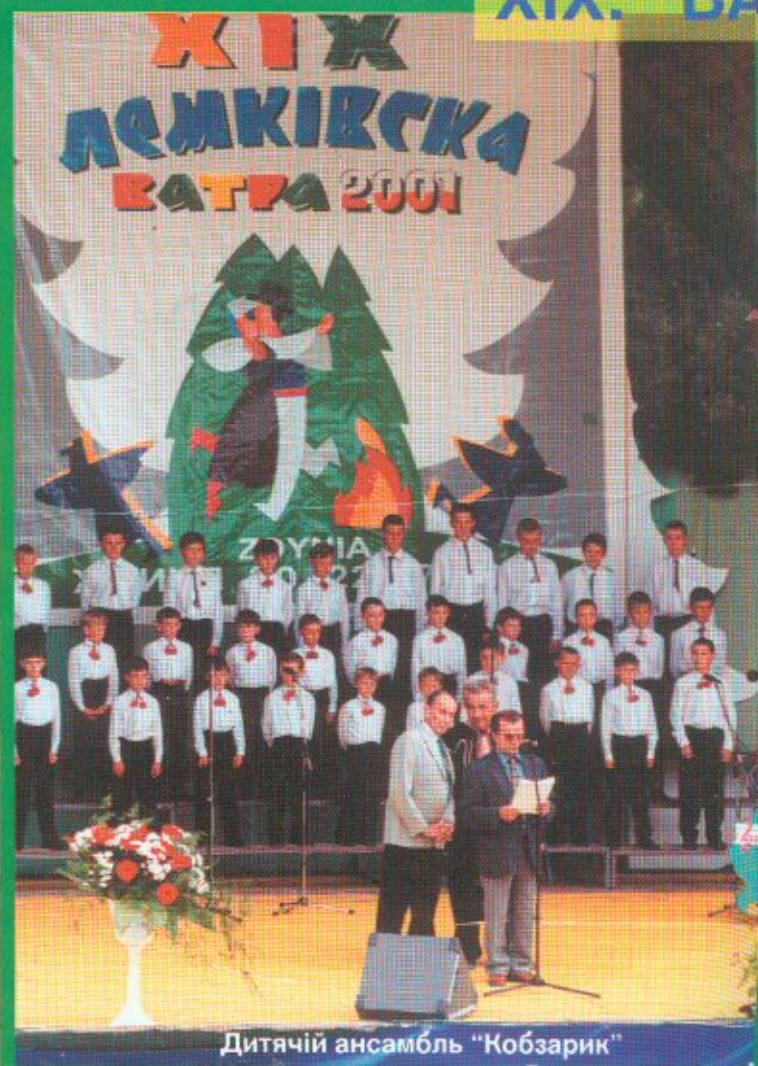

Глядаче і шатра

XIX. "ВА"

Члени Львівської "Лемковини" (на фоні мазарського возу і дудли покриваної кичками)

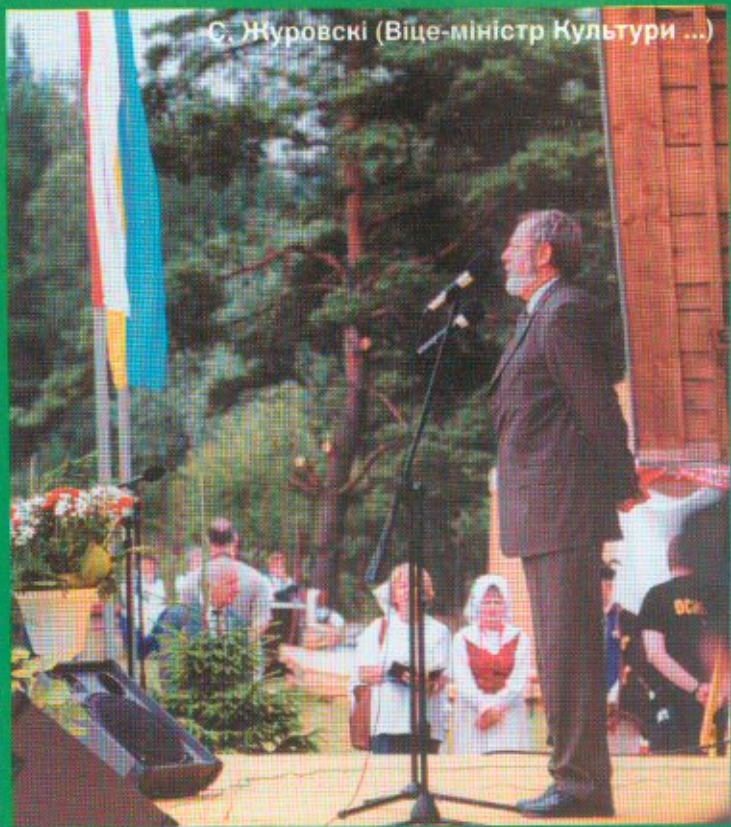
Дитячий ансамбль "Кобзарик"

Р. Масловекі (Восвода Малопольський)

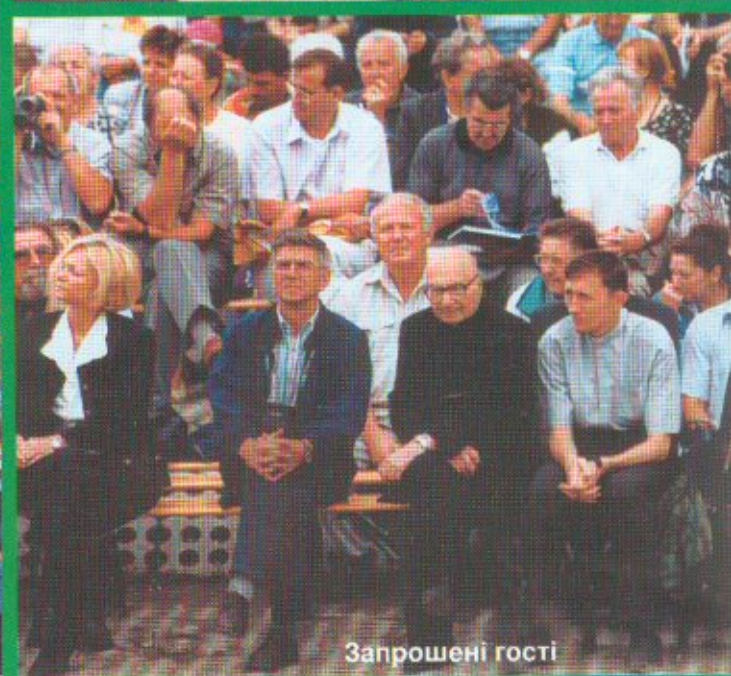
АТРА'01"

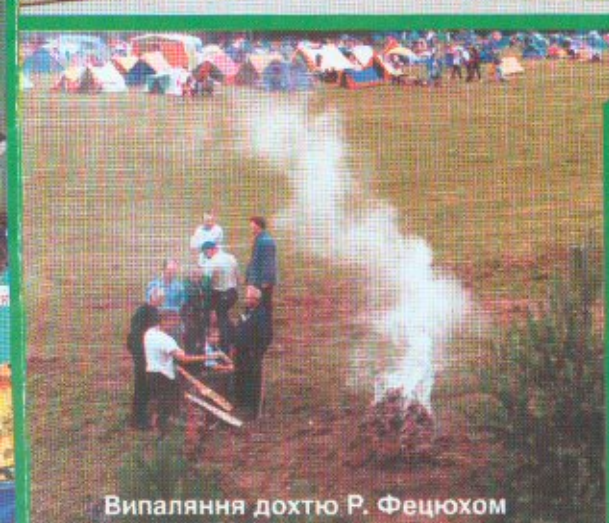
С. Журовскі (Віце-міністр Культури ...)

Запрошені гості

Запрошені гості

Випалання дохтю Р. Фецохом

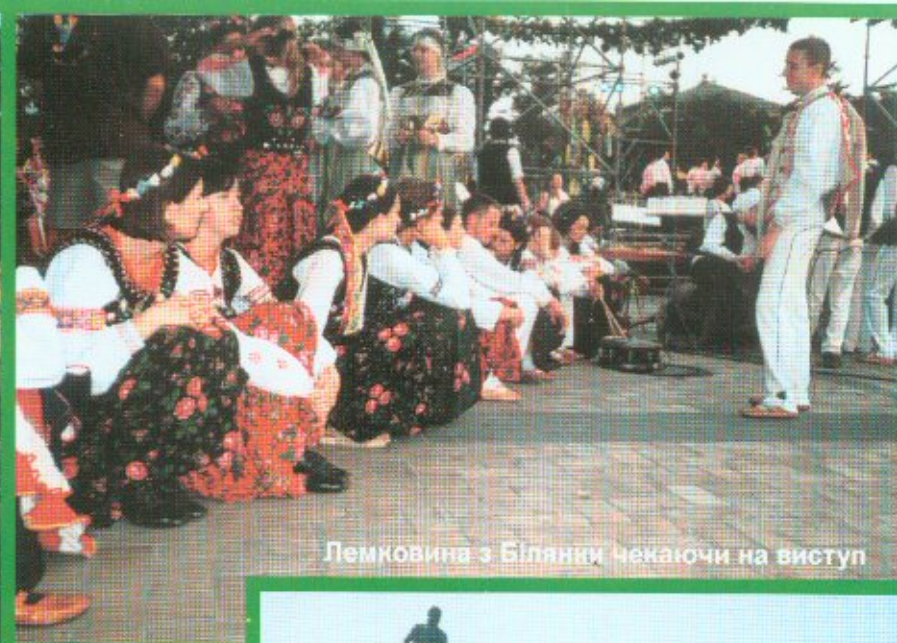

Загальний вид на сцену

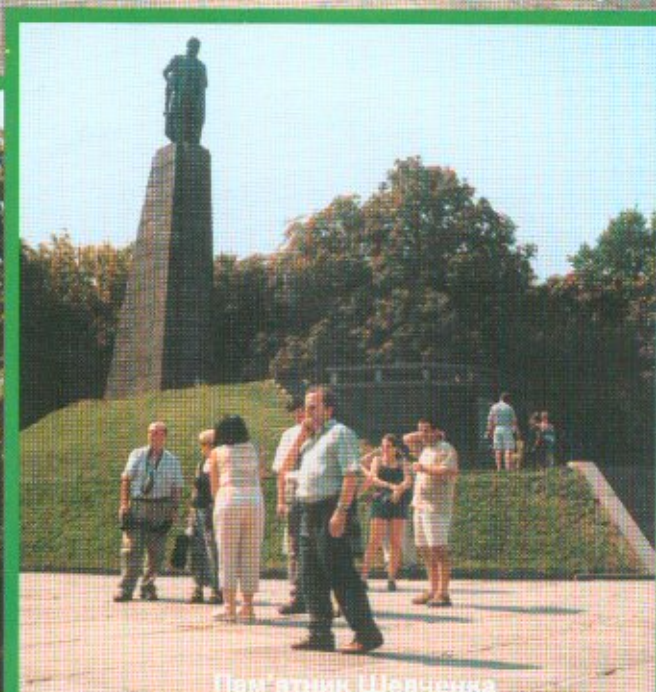
Перед концертом

Лемковина з Білянки чекаючи на виступ

Рідна хата замріяна Т. Шевченком

Пам'ятник Шевченка

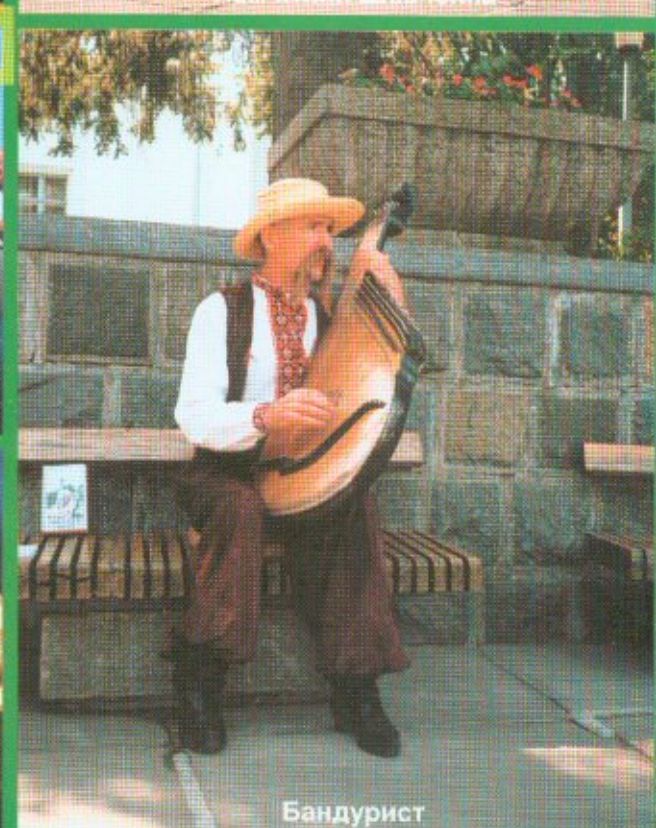
X. ЛІТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ КИЇВ'2001

Представники Форуму з Польщі

Концерт "Лемковина" - диригує Я. Трохановський

Бандурист

Презераме стари фотографії . . .

Іван Скарлош з Королеви Руської і Ксєня з Кунціків з Мохначки Нижньої в часі вінчання у церкви св. Володимира в Чікаго США у листопаді 1898 р. (Дідо і баба Ришарда Трояновського, нашого систематичного спонсора видавництва "Ватра").

Отець Йоан Полянський родом з Баниці, парох Вороблика королівського, один з творців Апостольської греко-католицької Адміністрації Лемківщини, від 1.03.1935 р її канцлер, пониже його мама Марія, а ще ниже брат Дмитро. (Може хтось пізнає інші особи і напише про це до Редакції. Дуже просимо).

(Фото. З Архіву Ю. Старинського в Лігниці)

В 1935 р. в Тиличі, Ганя і Омелян Гарбери, їх діти; Марія, Іван (автор статті "Тилич" у "Ватрі" № 4(31), та Володимир. Тепер проживають в Івано-Франківську на Україні.

ДИТЯЧА СТОРІНКА

ЛИСИЧКА І ЖУРАВЕЛЬ

Лисичка і журавель дуже подружилися одне з одним. Якось Лисичка й каже до Журавля:

- Приходь, куме, до мене в гості.

Прибув журавель до Лисички на обід. А вона зварила молочну юшку, розмазала її тоненько по дні тарілки і поставила перд гостем. ...

Розкажіть казку до кінця.

* * * * *

$$\begin{array}{r}
 3 - \square + \square = 8 \\
 + \quad + \quad + \quad + \\
 -5 + 7 + \square = \square \\
 + \quad + \quad + \quad + \\
 \square - \square + 6 = 1 \\
 \hline \hline
 2 - 3 + \square = 18
 \end{array}$$

МАТЕМАТИЧНА ХРЕСТІВКА

В порожні квадрати вписати цифри так
щоби повстали правильні розв'язання.

За властиві розв'язання чекають цікаві
книжкові нагороди.

i стари документи

ADMINISTRATOR APOSTOLICUS

de LEMKOWSZCZYŻNA

L. 468.

Do

Przewielebnego Księdza
 Jana Polańskiego
 proboszcza w Wrobliku królewskim

Napisano tamt. z dnia 5. lipca 1945. Ordynaryjat zgodna się, aby
 ks. Kanonik pokrył starania w rz. kat. Ordynaryjacie na udzielenie
 mił pozwolenia na odprawianie Mszy św. i innych Nabożeństw
 w obrz. rzym.-kat.

Lanok, dnia 14. lipca 1945.

ks. Malinowski

Письмо Апостольського Адміністратора о. др Малиновського, зиваляюче о. канонікови Йоанови Полянському, пароху Вороблика королівського, на старання в римо-католицькому Ординарії, одержати згуду на відпрау богослужень в римо-католицькому обряді.

Nadajut n o r t y c i - G y ż a .

Fonogram

Do Uczytelstwa Zbirnoi kromady S n i t n y c i .

Czerez Uprawę Wołosy Saitnyci.

Na zabiadżennia Pan Schulrata w Jasli, wzywajetsia wsich uczyteliw zhołosytysia dnia 19.III./sereda/ b.r. O s o b y s t o d o r e j o n o w o h o k i e r m a n y c z a w S n i t n y c i w c i ł y p i d p y s a n n i a p r y s i a h y . Z i s o b o j u n a ł e ż y t w z i a t y w s i d o k u m e n t y i d e k r e t y .

Zaznaczaju szczo oskilko chtoś nezhołosytysia hrozyt jemu zwilnennia zi służby.-

Gyza.

fonogram widibraw

Snitnycia dnia 18.III.1941.hod.10,15.

Inż.В.Нрыńczук.

Письмо – телеграма (18.03.1941 р.) шкільного іспектора Гіжи з Горлиць до вчителів збірної громади Снітниця в справі підписання присяги.

(Документи з Архіву Ю. Старинського з Лигниці)

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

**До 75 річчя Високопреосвященнішого Кир Адама,
Архiepіскопа Перемиського і Новосанчівського**

Хрест, захований у серці.

*“Коли хоче хто йти вслід
за Мною хай зречеться самого
себе, і нехай візьме свій хрест
та й за Мною іде”. (Мк.8,34)*

Імена...події...дати...дні... Вони - історія. Інколи історія окремої людини, чи держави, а інколи всього людства. Не буває випадкових днів, - все закономірно, все має своє місце і час в руках Творця. Також як нема в Церковному календарі жодного дня, неосвяченого Іменем Святого, чи Святою Подією. Але й бувають дні особливі, що поєднують в собі не одну подію, не одне ім'я...

В день Божий 14 серпня (за старим стилем – 1 серпня) Свята Церква відзначає: Винесення Чесного Хреста, Древа Господнього, Славлення Всемилоствитого Спаса і Пресвятої Богородиці (в народі – *Першого Спаса*); Мучеників Маккавеїв (в народі – *Маковія*), перший день Свято-Успенського посту і, нарешті, день, коли в 988 році Великий князь Володимир водою і Духом в Дніпрових хвилях охрестив наших предків...

Саме цей день Боже Проведіння вибрало для народження майбутнього Святителя Підкарпаття, - Святителя зустрічі тисячоліть...

Все життя Високопреосвященнішого кир Адама, Архiepіскопа Перемиського і Новосанчівського віддзеркалене в даті Його народження. Спостережливо придивившись, можна відчутти, а навіть побачити в подіях біографії Архiepіастиря закономірне містичне поєднання з подіями, описаними в синаксаріях 1 від 14/1 серпня.

Мучеництво старозаповітних братів Маккавеїв і їх матері як же виразно передбачило трагедію 1947 року. Заледве 20-літній Олександр з матір'ю і молодшою сестрою (батько загинув в Освєнцімі) назавжди покинули рідну Фльоринку на Лемківщині, поділивши гірку долю вигнання всього народу...

Мабуть тоді Олександр й відчув тягар власного Хреста, даний йому, як пророцтво майбутнього. Покірно поніс стежками життя. Часто тернистими стежками... А може вже тоді й розпочався його перший день посту, як праобраз монашого подвигу...

* * *

Напередодні Ювілею – 75 ліття Владики кир Адама, в сонячний недільний ранок 12 серпня в Кафедральному соборі Святої Тройці в Сяноці розпочалась урочиста Архiepірейська Літургія. Очоловав Богослуження Високопреосвященніший Ювіляр в співслужінні о.архiepіандрита Никодима, настоятеля Свято-Кирило-Мефодіївського монастиря в Уйковичах; о. Ігумена Афанасія (з цього ж монастиря); Сяницького декана та секретаря Епархiального Управління о.прот.Іоана Антоновича; Новосанчівського декана о. Прот. Володимира Канюка та о. протодиякона Антонія Ярого. Гостей зібралось багато, - серед них Голова Союзу Українок в Польщі п.

Катерина Сіроцька, Голова ГУ ОУП Мирон Кертичак, а також рідні та близькі Архiepіастиря не тільки з Польщі, але й з України. Збагачуючи святковий настрій, співом Службу Божу супроводжував Молодіжний хор нашої Епархії “Ірмос”.

Повчальне слово виголосив о. Архiepіандрит Никодим, поєднавши тему недільного Євангелія з розповіддю про життя Владики кир Адама:

“...Вся життєва дорога Владики - це приклад власного самозречення для блага Церкви і рідного народу.- “Зречися себе, візьми Хрест і йди за Мною!” – ці слова Спасителя відносилися і молодого священика Олександра. Хрест, котрий разом з паствою ввірив йому Господь, від самого початку своєї священичої, а потім святительської дороги - до сьогодні несе терпеливо і достойно.(...) Молитвою і тяжкою працею освячений кожен день Владики. Плоди цієї праці сьогодні перед нами – незважаючи на, часто, великі, неподолані перешкоди, - старовинна Православна Перемиська (тепер Перемисько-Новосанчівська) Архiepіархія, хоч небагатолюдна, - відродилася, зміцніла, духовно багатіє...”

Реальна дійсність в словах о. Архiepіандрита! Владичі довелося з руїн підіймати Церкву на Підкарпатті. Святині наші після жорстокого вигнання перетворили в стайні, склади та ще гірше...Кожна церква вимагала капітального ремонту. Дякувати Богу, з великим зусиллям вдалося Владичі, при допомозі людей доброї волі, повернути цим святиням їх неповторну красу і велич. А там, де встигла ворожа рука зруйнувати святиню до кінця – треба було розпочинати будову, від кореня відновлювати парафії.

Увінчав Господь успіхом працю Високопреосвященнішого Владики. Свідомством цього - спорудження нових храмів в Зиндрановій, Розділлі, Ніновичах, Горлицях, Криниці; - побудовано плебанії в Клоковичах, Запалові, Команчі, Криниці, Гломчі, - великий епархiальний центр в Горлицях, - закуплено парафiальні доми в Сяноці і Перемишлі.

Та не тільки матеріально багатіє Перемисько-Новосанчівська епархія під проводом свого Архiepіастиря. В 1994 році здійснилася довголітня мрія Владики – канонізація першого святого на Лемківщині – священномученика Максима Горлицького (Сандовича). Того ж року до складу епархії приєднався Свято-Кирило-Мефодіївський монастир в Уйковичах, а в вересні 1997 року з ініціативи Владики – урочисте Прославлення Чудотворної Сяницької Ікони Божої Матері.

Щороку в світ виходить “Церковний Календар” – видавництво Перемисько-Новосанчівської Епархії,- (єдиний україномовний альманах Православної Церкви в Польщі,) - також, дякуючи старанням Його Високопреосвященства.

Особистість Архiepіскопа кир Адама відома і широко шанована далеко поза межами Підкарпаття. Під час проповідей на Богослужіннях Владика при кожній нагоді звертається до молоді, закликаючи плекати рідну віру, мову, зростати в своїй культурі, гідно зберігати духовне надбання дідів-прадідів. Часто за порадою і допомогою звертаються до нього люди різного віку, різних конфесій і національностей, з різних країн світу. І для кожного Святитель знайде хвилину часу, розрадить добрим словом, не відмовить в допомозі. *(А може це Владика успадкував від того, хто 14/1*

серпня понад тисячу років тому підняв Хрест над Дніпром?..)

То ж не дивно, що в Ювілей Архипастиря зібралось так багато людей, щоб ще раз виразити свою любов і вдячність, вклонитись, привітати, побажати...

Привітання розпочались в церкві після Божественної Літургії. Свої побажання складали: Отці з Уйкович, Голова СУП Катерина Сіроцька та Голова ГУ ОУП Мирон Кертичак, студенти з Варшавської Богословської Академії, гості зі Львова, сяницькі парафіяни на чолі з о.настоятелем Іоаном, довголітній церковний діяч Сянока Володимир Марчак. В своїй промові п. Володимир пригадав період становлення єпархії:

“Ваше Високопреосвященство, Високопреосвященіший нам всім Дорогий Владико! Велика радість тої землі і, хоч невеликого, але все вірного Вам стада Підкарпаття, збрала нас тут на Вашому славному брильянтовому Ювілеї. Лемківщина видала багато славних людей. З тої землі були митрополити Львівського перстолу. Багато священників, учителів, письменників і інтелігенції трудилися на славу Бога, Церкви і свого народу. Бог також в своїй милості досвідчував цю землю і вірних її дітей, великим терпінням і народ в своїй обороні був змушений видати багато мучеників і героїв; одним з багатьох був священномученик Максим Горлицький-Сандович. Прості люди тої землі своєю наукою, мистецтвом вславились і увійшли до плеяди світової культури, між іншими митці Лев Гец, Никифор Дровняк, письменники Богдан-Ігор Антонич, Тарнович, В.Кубійович і багато інших вславило землю того лемківського регіону. Бог в своїй милості, поза життєвими досвідченнями своєю Ласкою поглянув на шановану в Лемківщині родину Дубеців. З тої родини вийшло трьох священнослужителів і багато фахової інтелігенції. З тої родини покликав Бог і вашу особу на високий п'єдестал Святої Православної Церкви і ввійшли Ви, Владико, до історії церкви і народу. Ми все з великою пошаною відносимось до так культурно-активної родини. Мені Боже Провидіння дало щастя жити з Вами, найдостойніший Владико, від перших днів Вашого тяжкого, а часом і невдячного власного стада, душпастирського служіння в Сяноці. Милостивий Бог за Ваше терпіння і вірність свому покликанню, почав Вас, достойний Ювілате, нагороджувати. Був я свідком, як свята Церква Православна наставила Вас бути деканом, хіба тоді найбільшого деканату – бо сягав від Ліська-Сянока, Перемишля аж по Криницю, Новий Санч. Один Бог добре знає, скільки тоді треба було мати сили...”

На закінчення виступили діти і молодь з “Баладою про Хрест”, котра в поетичній формі розповідала про Ангела Хоронителя, що при народженні дитятка – майбутнього Святителя - заховав йому Хрест у серці...

Безліч разів звучало *Многая і Благая Літа, во здравіє во Спасеніє...* - спочатку в церкві, потім під час святкового обіду. А ще було море квітів - так, що скромне помешкання Владика перетворилося на казковий палац, застелений трояндами.

Протягом кількох днів з усіх кінців світу надходили привітальні телеграми, не змовкав телефон, не зачинялися двері єпархіального управління в Сяноці.

Нам залишається низько вклонитись Високопреосвященнішому Ювілярові, попросити

Святительського благословення, принести свою подяку і за те, що несучи терпеливо свій Хрест, Владика полетіше тягар кожному з нас, бо ж зберігає цей Хрест у серці, примножуючи для людей дар Любові до Бога і ближнього.

Маркіян, послушник з Сянока

До побажань прилучаються Редакція “ВАТРИ” і ГУ ОЛ

До 75 річчя

Іван Шафран народився 6.09.1926 р. в Перунці, Новосанчівського повіту що на Лемківщині. Його батько Михайло родом з села Крижівка, мама Ірина з Меренів – рільники 7 гектарового господарства в Перунці. Початкову школу Іван закінчив у рідному селі.

З малку тато привчував його до всіх господарських робіт. Як 13 літний хлопець був змушений заступати батька в господарстві від серпня 1939 до липня 1940 р. бо його тато в тому часі був покликаний до польського війська і полонений у німецький неволі.

Підчас гітлерівської окупації прийшлося йому працювати в АБТАЙЛУНГУ в каміноломах між Тиличом і Криницею та окопах. По визволеню Карпат від окупантів забрали Івана до Червоної армії. По двотижневим військовим перешколінням брав участь в перших лінях фронту, як жовнір – санітарюш, доходячи до Чеської Праги. Напередодні закінчення війни 8-го травня зістав поранений а частина відламку залишилася в кости ноги до сьогодні.

У липні 1947 р. демобілізований повернув до родичів у рідне село. В 1946 р. польська міліція арештувала Івана, щоби змусити його виїхати до ССРР, тому, що служив не у польському війську. В 1947 р. арештувало його УБ але напередодні депортаційної акції “Вісла” зістає звільнений і виселений враз з родиною до Хобеня, Вроцлавського воев. Працював як тесля і столяр в ремонтів групі ППР.

В 1954 р. оженився з Марією Гарбера і замешкав в Бродловіцах, гміни Хобеня. Там вродилися їм дві дочки Ольга (1957) і Галина (1964). У грудні 1964 р. всі виїхали на постійне проживання до Едмонтону в Канаді.

В 1977 р. Івана спіткала велика трагедія, - померла жінка Марія. Сам жив з дочками. Старша Ольга закінчила Університет і там позістала працювати над медичним дослідженням. Молодша Галина також закінчила вищу школу і працює у різних підприємствах.

В 1988 р. Іван оженився другий раз з Галиною Дідик і разом проживають досьогодні.

Іван дочекався трое внуків; Анна-Марія, Іван і Каролінка.

Будучи вже на пенсії почав писати спомини. Ватра друкує їх від початку 2000 р. п.з. “Наша нещасна лемківська доля”.

Бажаємо Ювіляру доброго здоров'я, щастя, радості, Божої благодаті та дальшого творчого успіху для переказування нащадкам нашого минулого.

Хай Тобі Іване щастить на Многая Літа !

Теофіль Дубец народився 1.08.1926 р. в Фльоринці, Новосанчівського повіту в селянській сім'ї Івана і Марії Дубец з Габурів. Початкову школу закінчив у рідному селі. У роках 1942-1944 навчався в Українській вчительській семінарії в Криниці.

Депортований зі всіма фльоринчанами на західні землі Польщі до села Михалова. Заочно закінчив рільничий

технікум, працював в державним господарстві (ПГР) як книговодт 25 років.

У 1972 р. заложив приватне господарство огородничих рослин, котре давало не малі прибутки, але туга за рідною Лемківщиною була більша як матеріальні доходи з господарювання на добрих понімецьких землях, тому постановляє повернутися у гори.

У 1982 р. повертає на Лемківщину до с. Ганчови, бо до повіту Новосанчівського не було можливостей, В Ганчові організує найбільше в селі кількадесати гектарове, взірцеве, тваринницьке господарство (годівля молочних корів).

Ювілят є лемківським, православним церковним, суспільним діячем. В роках 1988 і 1989 був старостом Лемківської ватри в Бортному, одним з засновників Об'єднання лемків, членом Президії Організаційного комітету ОЛ. Довгі роки керує Водопроводною сільською спільною.

Теофілеві і Марії вродилося четверо дітей; Ольга (закінчила економічний технікум), Василь (православний дякон), Іван (закінчив ХАТ), Анна – вчителька (закінчила українській ліцей і вищу музичну школу).

Ювіляр дочекався четверо онуків; Давид, Аня, Марія і Наталка.

Бажаємо Ювіляру доброго здоров'я, щастя та радості у житті на Многая літа !

Анна Трохановська народилася 17.10.1926 р. в Полянах, Новосанчівського повіту в селянській сім'ї Миколая і Пелягії з Ковальських. У рідному селі закінчила початкову школу і в роках 1940 - 1944 навчалася в Українській вчительській семінарії у Криниці.

У 1947 р. вчас депортації на західні землі Польщі Анну з її батьком Миколаєм затримано в Освєнціму, де страшно всіх арештованих катовано і відставлено до лягру в Явожні.

У Явожні в'язнено її 8 місяців. Повернулася до родини в село Хелмско, повіт Сквєжина, не маючи здоров'я довгі роки хворіла.

Працювала в Старостві в Сквєжині. Вийшла заміж за Юліяна Криницького, родом з Солотвин. Вродилося їм четверо дітей; Марія, Ольга, Ірина і Іван.

Її здоро'я погіршується і з тої причини, дуже переживає, що систематично не може брати участі в наших Богослужиннях в Сквєжині. В 2001 р. помирає її муж.

Анна дуже тишилася, всім нашим рідним, Дуже гарно вишивала, чудово пише писанки, лемківськими і гуцульськими узорами, брала участь у виставі писанок в Гожові, учащала на всі наші імпрези, Є членом ОЛ, постійним читачем "НАШОГО СЛОВА", "ВАТРИ", "БЛАГОВІСТА". Свої пережиття в Явожні описала у "ВАТРИ" № 3 (6) і 4 (7) / 1994.

Бажаємо п. Анні доброго здоров'я, якого Її тепер бракує, щастя то Божої ласи.

До 70 річча

Юрій Дацько народився 10.08.1931 р. в селі Парізівці Гумєнського округу на Словаччині в сільській родині.

У 1952 р. закінчив Педагогічну гімназію в Межілабірцях. Студював у вищій педагогічній школі в Пряшеві і на

Державному університеті ім. Т. Шевченка в Києві. Після його закінчення повертає на Батьківщину і працює редактором "ДУКЛІ", "ДРУЖНО В ПЕРЕД" а від 1966 по 1970 як головний редактор "НОВЕ ЖИТТЯ". Від грудня 1970 р. працює драматургом Прашівського українського національного театру в Пряшеві.

Друкувався у всіх українських виданнях, що виходили у Чехословаччині. Писав публіцистичні статті, нариси, оповідання, фейлетони.

До виходу на пенсію працював головним редактором, дуже цікавого і гарного, дитячого журналу "ВЕСЕЛКА".

Юрій Дацько, активний діяч КСУТ і СРУ Словаччини, Щорічний член оргкомітету Фестивалі у Свиднику, "Маковицької струни" та інших масових імпрез організованих СРУ.

Бажаємо Юрію доброго здоров'я, щастя успіхів у професійній та суспільній праці на благ нашого українського-русинського народу.

Миколай Єдинак народився 5.09.1931 р. в Мохначці Вижній, Новосанчівського повіту.

Акцією "Вісла" депортуваний до Волова на Вроцлавщину. Суспільний діяч, голова гуртка ОЛ у Волові, кольпортер квартальника "ВАТРА", делегат на всі з'їзди ОЛ, член Товариського суду ОЛ.

Бажаємо Ювілярови дальшого доброго здоров'я, щастя та всього найкращого.

До 60 річча

Микола Горбаль народився 10.09. 1941р. в Воливі, Горлицького повіту. В 1945 р. виселений в Україну до с. Летяче Заліщицького р-ну Тернопільської обл. Закінчив середню школу і музичний відділ Чортківського педагогічного училища, Працював учителем музики в Борщівській восьморічній школі і був керівником хору лікарів у Борщові. Продовжував заочно навчання в Івано-Франківському педінституті. Також тоді розпочав діяльність як поета і композитор.

У 1979 р. арештований і засуджений на 5 років в'язнення. В тому часі написав "Дні і ночі". Після чергового засудження на 10 років звільнений у !983 р. В Канаді у тому ж році відбулося спеціальне масове віче на захист М. Горбала.

У 1990 р. в Києві вийшла перша збірка поезій М. Горбала "ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ".

Микола Горбаль був вибраний депутатом Київської міської Ради народних депутатів та депутатом Верховної Ради України (1994), головою крайової організації Української Республіканської партії та головою Київського відділення товариства "Лемківщина", є членом Президії світової федерації українських лемківських обєднань.

Бажаємо п. Миколі дальших успіхів в суспільній праці для добра нашого народу та творчій діяльності, доброго здоров'я, щастя і родості у житті.

Всім Ювілярам зичимо Многая і Благая літа !!!

РЕДАКЦІЯ

ГОЛОВНА УПРАВА ОЛ

Лемківська молитва

Слова и мелодія
С.Валевський

ЛЕМКІВСКА МОЛИТВА

Moderato

Антоніна Слота

КЕРМЕШ

Кермеш одпуст в селі,
Каждий ся тим веселит,
Бо як ся навеселити,
По одпусті легше жити.

Дідо тіж ся тішат
До церкви з бабом ся спішат.
Їх приятелі там будут,
Но і інші люде тіж придут

Будут красьні сьпівати,
Потим буде з ким погадати.
Молоди тіж ся тішат,

Тяжко ім встати але ся спішат.
Діти хоц мало знають,
Тот ден тіж переживають.
Тато з радости ся заруменіли,
В тот ден в радіст ся змінили.

Священики сповідають,
До люди промавляють.
Аби добри нам било жити,
Вшитких мають поблагословити.
Жінки гостину справили,
Родину і сусідив запросили.
Посідали, посьпівали,
О наших горах споминали.

Вшитки ся гарді погостили,
Накормили, напоїли
По погаріку тіж випили,
Жеби все здорови били.

Посмот на нас милий Боже,
На нас лемків безталантних,
З наших Бескидів вигнаних!
І по світі розсіяних!
Нашы села спорожніли,
А церкви ся розвалили,
І надгробники розбиты
Не є кому поправити.
Допомож нам милий Боже
Забуты лиху годину,
Вернутися в рідны горы
Одродити Лемківщину.
Вернутися в рідны горы
Одродити Лемківщину.

Семен Возняк

БІЛА КОМЕТА

Знов вітер осінній садами
Шепоче про лихо на світі;
Про білу комету з рогами,
Що має упасти на квіти.
І ними скувати, наче кістку,
Мов рак, що несе білокрів'я
І страшно листочками цю вістку
Почути було з їх подвір'я.
І стали з жалю всі дочасно
І в'януть й долі спадати,
А як вже зародили рясно...
Навіщо про смерть було знати?..

ПОДЯКА

Складаємо сердечну подяку за пожертви на фонд видавництва „Ватра”, що їх переслали:

- Об'єднання лемків Канади (М. Маслей)	- 1.600, канад. долярів
- ООЛ в США (С. Хованський)	- 200,- амер. доляр.
- Ришард Троянович	- 40,- амер. доляр.
- Антоні Феціца (Краків)	- 250,- зл.
- О. Степан Дзюбина (Перемишль)	- 180,- зл.
- Іван Павлик (Седліска біля Гіжицька)	- 50,- зл.
- Григорій Пецух (Закопане)	- 35,- зл.

На організацію Лемківської Ватри в Ждині пожертвували:

- Петро Сич (Міжріччя) - спонсор нагород для переможців конкурсів.	
- Володимир Покришак з Канади - спонсор нагород для переможців конкурсів	
- ООЛ в США (С. Гованський)	- 1.000, -амер. доляр.
- Василь Малецький (Прушків)	- 500,- зл.
- Роман і Єва Любинецьки (Краків)	- 300,- зл.
- Мирослав і Дорота Бунько (Прушків) закуп нагород для учасників конкурсів.	
- Олександр Маслей (Горлиці) – оплата робітників за помаловання в середині лемківської хати і подарування фарби.	

Всім жертводавцям щиро дякуємо. Спаси Боже !

Бажаючим помгти нам, подаємо наше банківське конто:
ВРН O/Gorlice: 10601510-320000119532 (wpriata na kwartalnik „WATRA”)

Редакція ВАТРИ

Головна управа ОЛ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Анастасія Шлянта нагло померла 10.08.2001 р. Народилася 15 квітня 1926 р. в Лосю, там закінчила початкову школу

В 1947 р. депортована в часі акції “Вісла” недалеко Міжрічча. В 1950 р. виходить заміж за Івана Шлянту. До Лося родина Шлянтів повертат за вигнання в 1956 р. Покійна працює в “Магізолу” в Горлицях.

Богато часу і труду с.п. Анастасія присвячує для нашої спільноти. Відважно старалася про зорганізуваня грекокатолицьких одправ в лосянській церкві. Перши наши Служи Божі в західій Лемківщині по вигнанню, почато одправляти в Лосю.

Коли в селі творится гурток УСКТ, Анастасія і її муж с.п. Іван, стають його активними членами. Спільно з головою гуртка УСКТ М. Рубічом – організуют перши, шторічни Маланки в Лоси.

Подружжя с.п. І. і А. Шлянтів мали двох синів; Василя (довголітний голова ОЛ в Польщі та оргкомітету “Ватра”) і Стефана (женатого з Ренатом, мают двоє діти; Ярослава і Ліліану).

Похорон Покійної одбився в неділю 12 серпня 2001 р. а похоронни Богослужиня одправляли отці: митр.Іван Піпка, (декан), др Мирон Михайлишин, еромонах Яків, Петро Павлище.

Єднаємося у болю і скорботі з родином Покійної і висловюємо глибоке співчутя.

Вічна їй пам'ят !

Р е д а к ц і я

Головна управа ОЛ

В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ Андрія Гумецького

Андрій Гумецький народився 26.06.1906 р. в Устю Руским і там закінчив початкову школу, гімназію в Горлицях а матуру здавав в Кросні 1928 р. В 1934 р. закінчив Львівську політехніку, рільничо – лісний відділ.

До 1935 р. працює в Рільничий Ізбі у Варшаві а від 1939 р. – 1947 р. агрономом в Зв'язку гмін, В 1947 р. зістає директором Зв'язку шкіл рільничих в Квідзиню і там працює аж до виходу на пенсію – в 1971р.

Коли в Ганчові 1 вересня 1964 р. запланувано одкрити Годовляний технікум, запропонувано Андрійови стати директором. Навіть тою пропозицією втішився але на це не погодилася його найближча родина.

Св. п. Андрій дуже інтересувався нашими справами, систематично був пренумератором “НАШОГО СЛОВА”. Згромадив бібліотеку з нашими книжками. Найкраще себе почував приїжджаючи щороку в свої сторони а особливо до Устя, де досьодні стоят його дві родинні хати, Не дочекався, щоби хоч одну Йому поверненно.

Дуже радував, кілька днів перед смертю, як в телебаченю проголосили, що Україна стала незалежною державою. Помер на мазурській землі 1. вересня 1991 року.

Вічная Йому пам'ять !

Петро Повазник

Василь Ковальчук

ПОБАЧЕННЯ З ЛЕМКІВЩИНИ

*Вихідцям із Злодського, Мілика, Ястрабіка,
інших Лемківських сіл,
а також моєму внукові Лесику
присвячую*

Веселі потічки. Веселі вершини.

Свище дорога, як замах меча.

Рідна й далека моя Лемківщина

Вигнанця-сина із гір зустріча.

Їду до тебе з степів Придніпров'я,

З минулих розпачливих днів,

Де тато щоденно благав про здоров'я,

Щоби тебе воскресити із снів...

Містечко Мушина. Місток, наче брама.

Лечу як на крилах, наближую мить...

Тут няньо ходив, і ходила тут мама,

А зліва – то цвинтар, де дідо лежить.

Ось Яворина, мов неня привітна,

Руки зелені навстріч простяга:

“Діти мої, де блукаєте, рідні?

Адже коріння без вас засиха”.

Не чують вигнанці цей клич Яворини,

Хоч мріють про лемківські ночі і дні.

Свій стогін і плач розвезли по Україні –

Набридили комусь наша мова й наші пісні.

Розкидані лемки, як цвіт різнотрав'я,

Лиш смуток облуди в душі ожива.

Велика Україна взяла не в обійми –

Сама ж бо в обіймах-заковах була.

В далеких; Канаді, Бразилії, Штатах

Росла Лемківщина,- у них, в чужині...

І лем Україні, своїй, ріднохатній,

Байдужі були її дочки й сини.

Усе мені рідне й чуже одночасно...

Дитинство гуральське в очах воскреса.

І бачу поля, що родили не ясно,

Де щавя теґе, мов кривава сльоза.

Пустинна без лемків моя Лемківщина.

Чи двір, чи могилу - не легко знайти.

І церква, ця роду свята берегиня,

Здіймає до неба не наші хрести...

...Ридали потічки, кликали вершини,

Як злочин чинили тирани-мужі:

Нас виривали із гір Лемковини, -

Тільки не вирвали гір із душі.

Тож ти, Лемківщино, не туж сиротливо –

Живе Україна, а кривда в ганьбі.

І лемки, як діти твої незрадливі,

Плекатимуть вірність України й тобі.

ВІДПОВІДЬ НА ЛИСТ ДО “ВАТРИ”

Редакція “АНТИФОНУ” № 2(18) / 2001 помістила листа до “ВАТРИ”, який понижче друкуємо:

“В кінці минулого року на ламах газет – “Ватра” № 4(31) і “Наше слово” 49 (2262) з’явився допис під назвою “ОЛ в остатніх трьох роках” (В “Ватрі” підписаний Черговий Редактор, а в “Нашім слові” – Петро Повазник). Цей допис поміщував в собі дезинформацію та звинувачення православного духовенства, Священники Новосанчівського деканату надіслали до обох редакцій листи, в котрих виражали своє обурення з вимогою вибачення за несправедливі звернення, маючи надію, що думка автора не розділяється ані однією, ані другою редакцією. Однак, нашого листа надрукували тільки а “Нашім слові”, складаючи одночасно отцю Декану вибачення, котре виникло не з вини самої редакції, а непорозуміння з автором допису.

На жаль, до сьогодні не маємо жодної реакції з боку редакції “Ватри”, котру очолює п. Петро Шафран, автор допису. Такий поступок розцінюємо, як підтримку для головного редактора не тільки редколегією “Ватри”, але й Управи Обєднання Лемків.

Важасмо своїм обов’язком запропонувати увазі наших читачів лист до вищезгаданих редакцій від духовенства Новосанчівського деканату.”

На цей лист відповідає – автор допису “ОЛ в остатніх трьох роках” Петро Повазник (Черговий редактор).

ХТО КОГО РОЗДІЛЯЄ ?

(У відповідь православним отцям)

У “ВАТРИ” № 4(31) від жовтня 2000 р. була поміщена моя стаття “ОЛ в остатніх трьох роках”. Подібний допис надрукувало на Лесківській сторінці “НАШЕ СЛОВО” № 49 від 3.12.2000 під таким самим заголовком.

З причини мого допису 5 православних отців з Лемківщини (В. Канюк, А. Квока, А. Бараньчук, Р. Дубец і Ю. Феленчак) написали шкалюючий мене лист, поміщений на Лемківській сторінці “НС” № 4 від 28.01.2001 р.

Потому написав я до “Нашого слова” відповідь на цей образливий лист, але редакція її не видрукувала, мимо мого авторського права на репліку.

Критикуючи мене отці у “НС”, по піврічному часі, поновили атаку на мою особу, друкуючи у своєму “АНТИФОНІ” № 2(18) / 20001 на 7 і 8 ст. “Лист до Ватри”, Не мали вони доказів, ані права, щоби їх припущення офіційно публікувати, стверджуючи, що Петро Повазник і Черговий редактор то дійсно Петро Шафран. Лист розпочинається;

“Редакція видавництва “Ватра” ОЛ в П. м. Горлиці Шановна Редакціє!

З приводу поміщення в “ВАТРИ” № 4(31), жовтень 2000 р. допису “ОЛ в останніх трьох роках”, прагнемо висловити своє обурення щодо його змісту.

Глибокий неспокій побуджує, що Видання, котре є офіційним органом Об’єднання Лемків в Польщі поміщує на своїх ламах статті, в яких Православна Церква та її духовенство представлені в фалшивому світлі. Прикладом цього є саме вищезгаданий допис, підписаний псевдонімом

Черговий Редактор (...) де автор у негативний спосіб висвітлює ситуацію і описує факти, які звзгали реально не існують.” (підк. моє).

Ще раз докладно прочитав я свій допис, що був надрукований у “ВАТРИ” № 4 (31) і “НС” № 49 від 3.12.2000 р. В ньому не має нічого написане проти Православної Церкви і дивуюсь шановним отцям, чому зміст мого допису їх, як пишуть “обурів”? Не уживаймо аргументу сили, коли бракує нам сили аргументів !

Щоби пояснити справу, що я у своїй статті написав, (бо ж отці з мого допису ані одного речення не зачитували) а тим є обурені мої опоненти, цитую; “(...) Подібна справа є з навчанням дітей української мови. Чи нам треба в школах замінити українську мову на “язик лемківські”? Як стараються робити ті, що організували курс для вчителів “язика лемківського” в Криниці і хваляться всюди, що випродукували в протязі трьох днів 28 спеціалістів того предмету, між якими є й священники, як інформує “Краківську газету” (від 15-16.07.2000), Моніка Воргач – жінка православного священника з Лігниці.

Минулого року захотілося їм замінити українську мову на “язик лемківські” в початкових школах: Лосю, Гладішові, Ждині, Білянці. В Лосю завдяки становчій поставі родичів, не дійшло до такої заміни, діти даліше вчать рідної літературної української мови. В Гладішові, Ждині і Білянці впроваджено замість української мови – “лемківській язык”, в чим допомогли православні отці; Андрій Квока і Артур Бараньчук (Перепрошую отця за помилково змінене ім’я, повинно бути; о. Аркадій Баранчук), які в тих селах і інших сталися вчителями того предмету. На мою думку, діти від родичів мають навчитися рідної говірки, а в школі їх треба вчити літературної мови, а то й з тої причини, що говірка в кожному районі є інша і не можна приймати для цілої Лемківщини бесіду з околиці Криниці, а не брати під увагу Команчи чи Сянока”

Як бачимо, тут нічого проти Православної Церкви не є написане. Я написав, що двох православних отців (один навіть не лемко) допомогли впровадити “язик лемківські” (так офіційно називають той предмет, не тільки в Стіваришніно лемків але пишуть також в “Бесіді”, “Загороді”), до шкід, тому, що сталися вчителями того предмету. А два отці, то не Православна Церква, бо ж думаю, мабуть не мали вони уповажнення її представляти, та ж й не могли мати, бо в тому випадку не були навіть катехитами, тільки вчителями мови.

Як оказується, є більше православних отців вчителями лемківського язика, про що пише; „Kurier Gorlicki” nr 10/ 2000(83) - „Lemkowska Jesień Twórcza”: “(...) Ruska Bursa była również miejscem wręczenia dyplomów uznania i wiązanek kwiatów nauczycielom języka łemkowskiego (підкреслення п.п.). Z rąk przewodniczącego Stowarzyszenia Łemków z Wrocławia Andrzeja Kopczy otrzymali te wyróżnienia; Mirosława Chomiak, Maria Szewluk, Maria Michalak, Piotr Trochanowski, Łukasz Woźniak, ks. Andrzej Kwoka i ks. Roman Dubec. (dr)” (підкреслення – п.п.). А, „Gazeta Krakowska” від 6 липня 2000 р. в дописі – “Ocalić język” поінформувала; „Dzisiaj rozpoczyna się w Krynicy pierwsza po wojnie kursokonferencja nauczania języka łemkowskiego. Organizuje ją przedstawicielstwo warszawskie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków.

Тę niezwykłą konferencję można było zorganizować dzięki dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Fundacji im. Stefana Batorego.

- Obie te instytucje uznały za uzasadnione wspomaganie mniejszości łemkowskiej, która od lat dąży do odrodzenia swojej tożsamości i kultury – informuje zastępca przewodniczącego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków – Język jest jej podstawowym elementem. (...) (szel).

„Gazeta Krakowska” (15-16.07.2000) napisała; „**Ł jak Łemkowie**. Z Krynicy rozjechało się po Polsce 27 kwalifikowanych nauczycieli języka łemkowskiego. (...) Kursokonferencję „Nauczanie języka łemkowskiego – problemy metodyczne i praktyka” zorganizowało pod Górą Parkową Stowarzyszenie Łemków z Legnicy. Ta organizacja, w przeciwieństwie do proukraińskiego Zjednoczenia Łemków z Gorlic, stoi mocno na pozycjach, - Łemkowie to oddzielna nacja, nasi bracia nie żyją na Ukrainie, lecz po drugiej stronie Karpat – mówią twardo działacze Stowarzyszenia. (...) Dłtny przekrój wieku; są studentki wyższych szkół pedagogicznych, są starsze panie i dziewięciu brodatych, na czarno ubranych męszczyzn. – To księża grekokatolicycy (грекокатолицьких отців не було! – п.п.) i prawosławni – szepce „Krakowskiej” do ucha Monika Worhacz. Siedzę obok najprawdziwszej popadii! Moja sąsiadka jest żoną księdza prawosławnego z Legnicy. (...) Henryk Szewczyk”.

Пропоную Отцям – моїм опонентам, ще раз прочитати мій допис, тому, що написали; „Петро Повазник стверджує, що декотрі священики (навіть подає прізвища) допомагали (підкреслили наше) ліквідувати в школах українську мову (на території своїх парафій), впроваджуючи іншу”. (яку? – п.п.) Є це не мої слова. Я не вживав слів; „ліквідувати” і „на території своїх парафій”, то чому мені їх приписується! ?

Правдою є, що в Ждині останньо не велося навчання української мови (не було вистачаючої кількості дітей) але неправильно написано, що від двох років ведеться навчання лемківської говірки, бо не говірки а „języka łemkowskiego” і не дописано, що о. Аркадій Баранчук є вчителем цього предмету, якого навчає ще в Гімназії у Гладишові.

Дальше у листі написано; „Прикро, що автор, який бажав бути „літописцем”, виконує негативну дію проти Православної Церкви (з чого потаєне він відомий), Однак, чесний опонент завжди повинен писати на підставі правдивих і перевічених фактів. Шкода, що Петро Повазник і його однодумці не приймають до відома того факту, що коли б не було діяльності Православної Церкви на Підкарпатті, то ніколи б тут не відродилась і УКЦ візантійського обряду. Та й слова рідного ніхто б вже не чув...” (підк. моє)

По-перше, насувається питання, де Отці вчитали, не тільки в тій моїй статті, але й у всіх моїх дописах, що я виконую негативну дію проти Православної Церкви ?

По-друге, Я у своєму дописі “ОЛ в останніх трьох роках” нічого не згадував про Церкву, ні Православну, ні Грекокатолицьку, то чому отці пишуть про відродження УКЦ. Тож, не можна приймати за істину правду, що коли б не було діяльності Православної Церкви на Підкарпатті, то ніколи б тут не відродилась і УКЦ. Грекокатолицька Церква відроджується не лише тому, що діє АПЦ на Підкарпатті, а передусім тому, що надійшов вже сприятливий час, коли комуністична влада, переслідуюча цю Церкву кінчає своє панування.

Лист отців закінчується; “Мусимо застановитись – хто кого тут розділює? І що краще: вчити дітей читати і писати по-лемківськи (бо так собі бажують їхні батьки), чи взагалі не вчити, щоби за кілька років вони забули як виглядає рідна буква?”.

Справа є в чому іншому, Діти вчилися від давна в згаданих школах української мови аж до часу, коли посилило свою діяльність Стоваришшя лемків і власне при помочи тих православних священиків, котрі є вчителями лемківського язика, замінено українську мову - лем. язиком. Тим власне поділено лемків, на “лем лемків” і “лемків-українців” та ще й творяться нео-лемки. **Но і, хто кого тут розділяє? Хто сповнює роллю вчителів “язика лемківського” а не української мови ?**

Знаю добре, що становище Високопреосвященного асп. кир Адама є напевно проукраїнське (свідчать за тим; Його поступування, проповіді, щорічно видаваний православний календар та квартальник “Антифон”, які є друковані українською мовою і не має в календарі “язичя”, яке спотикаємо в “Бесіді” чи в “Загороді”, хочай раз і в “Антифоні” № 3(15)/2000, ст. 7, 8 і 9 написано; (...) хтіл, дал, збірорив, заверат, прывіз єй назад даякы бывшыи студент або священик котрый вернул в своє рідны стороны на апельвідозву, Библии, прыхаджжали, окреслены час. (...) опр. рд. (редакторами “Антифону” є отці – автори листу). В ім’я чого ставляється буква; “ы”, там де її не треба писати в лемківській говірці? Хива, що хтось собі так хоче бесідувати, то тоді, нехай напише, що це є його говірка, а не лемківська!

Владика Адам є також проти ділення лемків і творення 4-го славянського, карпаторуського народу та Русенії (до якої проф. П. Р. Магочі намагається зачислити русинів з Закарпаття, Словаччини, Угорщини, Румунії, Югославії, США та лемків з Польщі), то чому, згадані отці - вчителі по іншому поступують?

19.05.1993 р. у Братиславі проголошено, що створено еміграційний підпільний уряд Підкарпатської Руси в складі: Іван Турянця - премер, Тібор Ондик - міністер закордонних справ і Юрай Думнич - міні. Культури і економіки („Rzeczpospolita” № 111(4064), 15.05.1995, „Zakarpacie: wojewydztwo z rzNodem emigracyjnym”).

Згадав я творця неорусинства, (інші називають – “політичним русинізмом”), котрий пише в “Бесіді” № 1-2/00; ст. 28; (...) “Гнеска кожда держава, в якій жыют Русини має інституції выжшого школьства, котры занимаут ся в головній мірі русиньськым языком, культуром і історийом. В Югославії є то Катедра руского языка и литературы на Університеті в Новым Саді, на Уграх Катедра української і русинської філології Педагогічного інституту ім. Бешишенї в Ниредьгазі, на Словації Русинське одділіня Інституту народностных штудій в Пряшові. Аж і Україна має Інститут Карпатознавства на Університеті в Ужгороді. Лем Польца не ма інституції університетского рівня, де была бы досліджувана і вчена демківска проблематика. (...) Лемківска громадскіст репрезентувана через Стоваришшя Лемків повинна поставити собі за єдну зо своїх ціли і основных жєдань під адресом польского уряду покликания Катедры Лемкознавства на выбраным Університеті. Правдоподобні Ягайлоньскій Університет был бы найліпшым місцьом на таку катедру, бо тот навчальний заклад має великий медженародний престиж і має тіж спеціалістів в ділі лемківского языка, литературы, громадскости. Чом Стоваришшя Лемків не сконтактує ся з тьма вченима в ціли опрацуваня пляну студій і функціонуваня університетской Катедры Лемкознавства а потім не зачне старань в польськым Міністерстві Едукації о одповідні фондушы. (...) Павел Роберт Магочій Професор Тороньского Університету.”

Під листом дописано; “Шановний Пане Професоре, Дякуєме за лист з далекої Канады, дякуєме і за Вашы стараня (не од днес) помочи Лемкам жыти по чловекому. (...) Вірїме

що Ваш лист причинит ся до мобілізації діянь Стоваришынців (зрезинуваних уж дакус неповоджынями). Така моральна підтримка все є нам потрібна. Дякуєме. – Редактор”.

Не треба було довго чекати, щоденник “Жечпосполіта” від 20.02.2001 р. інформує, що Педагогічна Академія в Кракові від жовтня цр. поширит студії російської філології з русинсько – лемківською мовою (**filologii rosyjskiej z językiem rusińsko-łemkowskim**), „Dziennik Polski” nr 82, 6.04.01 – “Magister Łemko”, „Gazeta Gorlicka” nr 6(130) – czerwiec 2001 г., „БЕСІДА” №2(50)/2001, „Gazeta Wyborcza” – 7.08.2001 г., „**Są jeszcze miejsca na studiach – i to darmowych (filologia rosyjska z językiem rusińsko-łemkowskim)**”.

„KONKRETY” № 1/2001, „Z Andrzejem Kopczą, prezesem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków w Legnicy, rozmawia Wanda Jamróz. Jak to z wami jest? Łemkowie to grupa etniczna czy mniejszość narodowa?” А. Копча відповів; “(...) Zresztą niektórzy Łemkowie uważają się za Ukraińców. Moim zdaniem to śmieszne, że jesteśmy Łemkami – Ukraińcami (підкреслення п.п.). Uważam, że jst się jednym albo drugim.” (А, czy Górale lub Ślązacy – to nie Polacy?!)

Подібні вислови можна було почути 3.06.2000 р. в часі „Бенале рисинської – лемківської культури” в Криниці на „науковій” конференції, в якій доповідали; др Олена Дуць-Файфер (Польща), Федор Віцо – заступник голови „Русинської оброди” (Словаччина), Петро Когут (Львів – Україна), о. Димитрій Сидор – декан УПЦ МП (Закарпаття – Україна) і Тібор Попович (Угорщина). Коли Федор Віцо назвав руйнів – українців Словаччини „гибридом”, всі з президіяльного столу зааплазували.

Також не можна ставити питання; **чи вчити дітей лемківськи, чи взагалі не вчити? Я ще раз пригадаю, що діти вчилися української мови** (не велось навчання тільки у Ждині). Тому, по іншому запитаю; кому і чому потрібне мішання людям в головах, як родичам, так і дітям, що українська мова є їм непотрібна бо вона чужа для лемків? Діють так всі ті, що за всяку ціну хочуть замінити українську мову “язиком” в школах на Лемківщині. Є це дуже смутне, бо хоч дасться це зробити, як в Білянці і Гладишові зроблено, то тільки для частини дітей, бо для другої частини вже не ведеться навчання української мови, тому що не стало вистарчаючої кількості дітей (Гімназія в Гладишові).

У листі написано; “В Білянці цього року припинено навчання української мови, оскільки таке рішення прийняли саме батьки (не священики)”. Чому не докінчено, що взамін навчається “язик лемківскі” а вчителем є о. Андрій Квока, котрий цього язика навчає також в Кункові.

Інший приклад в Загальноосвітньому ліцеї в Горлицях в тому шкільному році ведеться навчання лемківського язика. Декотрі діти (н.п. з Ганчови) через кілька років вивчали українську мову в початковій школі, тепер в середній продовжують лемківську, Булоби ще добре, якби ця лемківська говірка була вивчана на основі українського правопису. Та, на жаль, не тільки що підручник до навчання є опрацьований на підставі букваря Методія Трохановського з перед 75 років тому, в якому є дуже багато польських слів перероблених на лемківські, та ще викинена буква “і” а впроваджено з російської “твердий знак”, замість сполучника “і” вписується “и” та часто слова а навіть речення розпочинається буквою “и”. І, що, маємо повертатися до правопису о 100 років до заду? А, може творити знова русофілство ?

“Наше слово” від 2.05.1999 р. на лемківській сторінці написало; “(...) З дуже повчальною доповіддю виступив др-

Михайло Шмайда . Він остро скритикував діяльність посла словацького Сейму Йосифа Прокеша (колишнього кандидата на президента Словаччини). Є це заклик до тотальної асиміляції національних меншин. Тепер іде боротьба проти Греко-Католицької Церкви. Єпархи тої Церкви впроваджують григоріянський календар, словацьку мову до Богослужень, катихізацію дітей провадять по-словацьку, З декотрих церков усувають іконостаси та тріраменни хрести. Великий удар для рідної мови задала “Русинська оброда”. Єї лідери відкидають свої русинські школи, а тільки 2-3 годин в тижні для навчання русинської азбуки, аби діти могли читати “баснички і піснички”. От бачите “руснакіяда”!

А як переведено це в “Антифоні”, № 3-4 (11-12), см. 22 і 23; “(...) z ostrą krytyką wystąpił dr Michał Szmajda podkreślając asymilacyjną politykę Greko-katolickiej Cerkwi w Słowacji. Hierarchia tej Cerkwi wprowadza Gregorijański kalendarz, słowacki język do nabożeństw w miejsce cerkiewnosłowiańskiego, katechizacja dzieci prowadzona jest po słowacku. Z niektórych cerkwi usuwane są ikonostasy i trzyramienne krzyże (Nasze Słowo 02/05/1999r.) (...) (opr. RD).

З “Нашого слова” вибрано тільки то, що було проти Грекокатолицької Церкви а про “Русинську оброду”, хоч вона більшого зла наробила, нічого не сказано. Чому? Відповідь проста, “Оброда” діє проти того, що українське а не проти віри. Вона є найбільше агресивною організацією, що діє проти Союзу русинів – українців Словаччини, існування українських шкіл і навчання української мови, домагається поділу Українського музею та українських радіових передач з Пряшева.

Могто листу до “Ватри” закінчується; “Вважаємо своїм обов’язком запропонувати увазі наших читачів лист до вищезгаданих редакцій від духовенства Новосанчівського деканату” (підк. моє)

Насуваються питання; Чому лист підписало 5 священиків (тільки редактори “Антифону”)? Чому не всі отці з деканату? Чому підписав о. Юліян Феленчак – парох Морохова (інший деканат), там навчають української мови, а може закінчив курс лем. язика в Криниці ?

З того виникає, що редактори “Антифону” допомагають Стоваришину лемків, творити лемківський сепаратизм, але щоби замаскувати своє стремління, написали на мене атаку, а тимсамим на редколегію “Ватри” і ГУ ОЛ, щоби показати читачам, що вони борються за Православну Церкву а не проти українства. “Бесіда” № 3-4(60-61), щоби солідаризуватись з отцями, поспішила мене критикувати. *Все це – сумне. І зовсім не сприяє консолідації нашого народу – як сказав Високопоєсвятий Владика Адам.*

Не декларації, а чини свідчать про особовість людини, тому не протестуймо, а своєю поведінкою покажім, що ми є одним народом і що його національно не ділимо.

Моя відповідь є довга, тому що подаю **багато правдивих і перевірених фактів**, о що домагаються шановні Отці.

Я не хотів нікого критикувати, а як кого образив - перепрошую. Написав лише кілька слів правди, тому, що **правда має нас визволити від зла.**

Петро Повазник

ЛЕМКІВСКА ХРОНІКА

6.05. В Івано-Франківську святкувано 10-ліття утворення Обласного відділення Товариства “Лемківщина”.

8-10.06 В ООЛ в Америці зорганізувала Першу лемківську ватру на українській оселі СУМ в Кецкільських горах.

9-10.06 В Дубовицях коло Монастириськ на Тернопільщині в Україні, товариство “Лемківщина” організувало III. Ватру - Фестиваль лемківської культури.

14.06. В Пшемкові при грекокатолицькій церкві організувано Перше дитяче свято.

22-27.06. В Україні перебивав Папа Римський Іван Павло II. У Львові Папу привитали також лемки.

29.06 – 1.07. В Битові проходила XI. “Битівська ватра”.

7.07. В Гладисові в православній церкві Різди Йоана Хрестителя празнични богослужиня очолював Владика асп. Адам.

10.07. В Галерії мистецтва “Двору Карваціянів” в Горлицях одкрито виставку “Лемківський Єрусалим”. Комісар виставки Богдан Салей, в якій свої художни праці показали: Андрій Стефановський з Зеленої Гори (малярство), Андрій Полянський з Вроцлава (малярство), Наталія Гладик з Білянки (малярство), Ельжбета Василик з Тщянки (малярство), Малгожата Давідзюк з Перемишля (малярство), Йозеф Камінський з Бардієва (малярство), Агата Вархоляк-Бронішевська з Криниць (малярство), Ольга Хорошак з Зеленої Гори (малярство), Ярослав Ондо з Бардієва (малярство), Клявдія Маслей з Вроцлава (графіка), Юлія Сломінська з Горлиц (графіка, тканина), Михав Стафіняк з Гожова Влкл. (різьба), Ярослав Полянський з Вроцлава (різьба), Богдан Дудич з Білянки (різьба).

12.07. На горі Явір Святковий відправи возглавав Православний ординарій Перемиско-Новосанчівсий Асп. Адам.

12.07. В Криниць в грекокатолицькій церкві святих апостолив Петра і Павла празнични богослужиня відправляли отці: митрат Євген Попович (протосинкел Перемиской Консисторії), митрат Іван Піпка (парох і декан), митрат Михайло Фецюх і Шимон (Краків), Валерій (Київ – Україна), еромонах Яків (Висова), Петро Гудко (Горлиці), Петро Павлице (Лося).

Криничане всіх прибулих на відпуст запросили на гостину до своєї плебанії а по гостині на артистичну част святкувань, до концертной салі в Піяльні мінеральной води. Виступили; “Вільшня” з Полян, “Курівчане” зо Словчини, “Криничанка” зі Львова і гудаки з Гуцульщини.

14-15.07. В Зиндранові організувано X. свято “Од Русаля до Йоана”, в яким взяли участ; “Лемковина” з Білянки, “Ослав’яни” з Мокрого, “Бескид” і родина Ревіляків з Словаччини, “Пролісок” з України.

19.07. В Ждині проведено засідання Президії СФУЛО та її Контрольної комісії. Схвалено, що III. Конгрес СФУЛО буде організуваний в Києві у травні 2002 року.

20-22.07. В Ждині одбилася лемківська XIX. “Ватра’01”. Голова оргкомітету Штефан Гладик – голова ОЛ, староста вагри – Петро Чухта. Прибили гости; Дмитро Павличко – амбасадор України у Польщі, В. Сьмідовські – представник Канцелярії президента, Р. Масловські – воевода Малопопольські і представник Уряду премера, Желіховські – міністер Култури, С. Журавські – віце міністер Култури, М. Чех – посел Сейму РП і член ГР ОУП, М. Сич – голова Вармінско-мазурского Сейміку і директор Українського ліцею в Гурові Ілав., православний Асп. Адам і грекокатолицький о. митр. С. Дзюбина.

3-4.08. В Михалові на Лігниччині СЛ організувало XXI. Лемківську Ватру на вигнанню. З гір на виступи приїхала “Лемковина” з Білянки.

4-5.08. На оселі “Лемківщина” недалеко Дрюгами в Канаді проходила XVI. Лемківська ватра в Канаді.

4-5.08. В Висові зорганізувано I. Фольклористичний ярмарок, в яким тіж виступили “Ослав’яни” з Мокрого і Юлія Дошна з Лося.

11-12.08. У Львові організувано міжнародну наукову конференцію “Актуальні проблеми етнічного відродження Лемківщини”.

11-12.08. В Мокрим одбилася ювілейне X. Свято “Над Ославою”, в яким між іншими виступив 50 особовий ансамб “УКРАЇНА” з Торонта.

12.08. В православній катедрі в Санокі урочисто одсвяткувано ювілей 75-річчя народження Високопреосвященного кир. Адама.

19.08. Голова Православной Церкви в Полщі митрополит Сава і Олександрійський Патріярха Петро на св. горі Грабарці, з нагоди Преображення Господнього очолювали святкування, на котре прибило приблизно 40 тис. Вірних з Польщі і з-за границі.

18-20.08. В Києві одбився III. Всесвітний форум українців. Приїхало 600 делегатів і дуже запрошених гостей. З України було 300 делегатів і 300 з 42-х країн світу, Польщу репрезентувало 6 делегатів і 20 гости. Двох з них Мирона Кергичака і Мирона Сича нагороджено медальом III. ступени. В форумі брали участ: Штефан Гладик – голова ОЛ, Богдан Салей – секретар ГУ ОЛ і Василь Шлянта.

В урочистим концерті, українців з Польщі представляли; ансамбль “Лемковина” з Білянки і фолькова капеля “Хутір” з Гданьска.

21.08 В Києві представники ОЛ С. Гладик і В. Шлянта спіткалися з Миколом Горбальом і Олександром Венгриновичом. Обговорено ряд біжучих справ, які торкаються рідної Лемківщини і діаспори лемківської в Україні а також приготування до III. Світового форуму лемків.

23-24.08. В столиці України Києві святковано X. річницю незалежності України. В рамках одзначення ювілею Української держави зобрався IV. Світовий злет Спілки української молоді.

31.08. В Кракові консуль України в Польщі Олександр Медовніков організував святкування X. річницю незалежності України, які проходили в Фундації св. Володимира. Від ОЛ взяли участь: голова Штефан Гладик, з-к голови Олександр Маслей і Василь Шлянта.

28.08. В Варшаві проведено міжнародну конференцію "Україна – 10 років незалежності" під патронатом маршалка Сейму РП М. Плажинського і голови Верховної Ради України І. Плюща.

4.09. Голова ОЛ Ш. Гладик відвідав Рейонний суд в Мушині, в справі повернення Никифорови імена - Епіфан Дровняк.

6.09. В Львові Штефан Гладик спіткався з Ярославом Швяглом – головою Фундації досліджень Лемківщини, з яким обговорено плян відродження Лемківщини.

6-8.09 В Криничі проходив XI. Міжнародний господарчий Форум "Польща – Схід", в яким брало участь около 1000 осіб з 20 держав. Українське представництво очолював премер України Анатоль Кінах.

8.09. На регіональним святі в містечку Ценжковіце ОЛ показало малярське ремесло з оргінальним малярським возом і різби худ. Богдана Дудича. Як солістка виступила Юлія Дошна з Лося, Делегацію ОЛ очолював Штефан Гладик.

9.09. Українське радіо в Пряшеві (Словаччина) святкувало 75 ліття од його першої передачі в 1926 р. і 55 років од існування після війни – 1946 р. Першим директором Українського радіа в Пряшеві став Василь Вархол. Лем в 1946 році по радіо надано аж 30 пес і 30 концертів.

13.09. В Державній галереї мистецтва в Сопоті отворено виставку п.н. "Лемківський Єрусалим", яку організували: ОЛ і Галерея „Двір Карваціянів” в Горлицях. Комисарем бив Богдан Салей. В виставі свої артистичні праці показали; Клавдія Маслей з Вроцлава (графіка), Ольга Хорошак-Леміньска з Зеленої Гори (малярство), Александра Залігач з Катовиц (малярство), Ярослав Полянський з Вроцлава (різьба), Анна Дмитерко-Туцька з Гданьска (різьба, кераміка), Юлія Сломінська з Горлиц (графіка, тканина), Наталія Гладик з Білянки (художня тканина), Андрій Степан з Сопоту (фотографіка), Орест Кантор з Ольштина (фотографіка).

17.09. Польська телевізія надала передачу, підготувану Богуславом Волошанським на тему війни польсько-більшовицької в 1920. В програмі цілковито перемовчано військовий союз маршалка Пілсудського і агамана Петлюри.

21.09. В Лося урочисто святкувано празник Різдва Пресвятої Богородиці. Кермешови Богослужиня в грекокатоліцькій церкви відправили отці; митрат І. Піпка (декан з Криничі), митрат Михайло Фецюх (з Кракова), еромонах Яків (з Висови), еромонах Ніканор (з Яремчи – Україна), П. Хутко і

П. Сивец (з Горлиц) та місцевий парох П. Павлище. В часі кермешової гостини представлено артистичну програму, в якій виступили діти з місцевого пункту навчання української мови, представники Курівчан зо Словаччини і "Вільшня" з Полян.

27.09 В Шимбарку одбулося "Осіньне спітканя з традиційом". Лемківській одяг і малярське ремесло вказували маляр з Лося Володимир Рубіч і Михав Губяк.

29.09. В Гміні Ропа Об'єднання лемків співорганізувало "Ярмак ЧУДАКИ", на котрим вказано виріб гонтив, малярство. Можна било зісти давни лемківські страви.

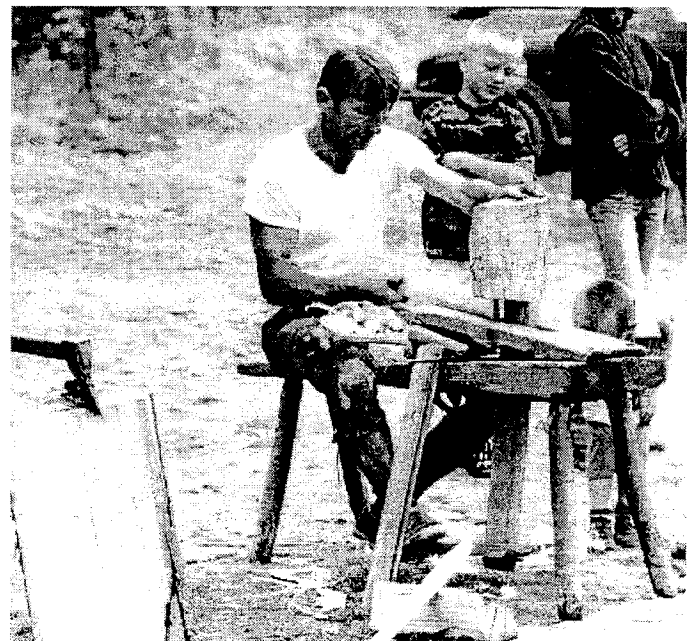
29.09. В Завої в Бабйогурських спітканях з Лемківщином брав участ А. Маслей.

27-30.09. Устрики Долішні проходило спітканя масмедій з національними меншинами, в яких брали участ; Мирон Кертичак – голова ОУП і Олександр Маслей – з-к голови ОЛ.

30.09. В Лігниці в рамках програми "Спіткання з Лемківщином" А. Маслей стринувся з зацікавленима том тематиком людми, Проведено тіж збори членів гуртка ОЛ.

30.09. На I. ярмарку вин в Бічу, маляр з Лося показали свій фах і оповіли як колиси їздили з мазю.

1.10. По другим спротиві Державних лісів, проти признаню воеводою Малопольским повернення власности родині С. Гладика, в Начальним адміністративним суді одбилася наступна розправа. Суд не узнав скаргу Державних лісів і затвердив рішення воеводи.

*Роман Фецюх - виріб гонтив
Всі знімки з ВАТРИ' 2001 авторства В.Бугно,
знімки з кийських св'яткувань виконав В. Шлянта*

графіка Василя Мадзеляна: „Хліб наш щоденний”

Видав: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków w Polsce, Bielanka 41, 38-311 Szymbark, tel. (0-18) 351-30-36

Редагує Колегія: Петро Шафран в.о. головного редактора, Василь Шлянта, Стефан Гладик, Александер Маслей.

Ломка, технічне оформлення: FHU „LEBO”, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 353-78-77.

Prenumerata na kraj i zagranicę przyjmując Piotr Szafran, Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, woj. Małopolskie, tel. (0-18) 353-21-45

Redakcja zastrzega sobie prawo skróćów oraz zmian tytułów podawanych tytułów. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń.